

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Diplomová práce

Námitka promlčení

Lucie Bártíková

Plzeň 2023

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Lucie BÁRTÍKOVÁ**
Osobní číslo: **R18M0008P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Námitka promlčení**
Zadávající katedra: **Katedra občanského práva**

Zásady pro vypracování

1. Institut promlčení

- Pojem
- Účel
- Promlčecí lhůta
- Předmět promlčení

2. Námitka promlčení

- Pojem – úvod
- Hmotněprávní jednání, procesní úkon
- Adresát (vznesení námítky před soudem a mimo soud)
- Oprávněný subjekt pro vznesení
- Právní následky vznesení námítky (vynutitelnost)

3. Exkurs do anglického práva a Limitation of action

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:
viz příloha

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Zdeněk Pulkrábek, Ph.D.**
Katedra občanského práva

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2022**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2023**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 1. července 2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou prací na téma Námitka promlčení vypracovala samostatně a pouze za pomoci pramenů a literatury v ní uvedených.

V Plzni, březen 2023

.....

Lucie Bártíková

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala především JUDr. Zdeňku Pulkrábkovi, Ph. D., jakožto vedoucímu mé diplomové práce, za všechny cenné rady, připomínky a vstřícný přístup.

Dále děkuji i své rodině za podporu po celou dobu studia.

Seznam použitých zkratk

OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ObčZ	Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
LZPS	Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.
DCFR	Draft Common Frame of Reference (Návrh společného referenčního rámce)
PECL	Principles of European Contract Law (Principy evropského smluvního práva)
ABGB	Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch, občanský zákoník Rakouské republiky
BGB	Bürgerliches Gesetzbuch, občanský zákoník Spolkové republiky Německo
ZGB	Schweizerisches Zivilgesetzbuch, občanský zákoník Švýcarské konfederace
ÚS	Ústavní soud České republiky
NS	Nejvyšší soud České republiky
KS	Krajský soud

Obsah

Seznam použitých zkratk	0
Úvod	1
1. Institut promlčení	3
1.1. Pojem.....	3
1.1.1. Podstata fázi promlčení.....	4
1.2. Účel.....	6
1.2.1. Uplatňované zásady.....	7
1.3. Historický exkurz.....	9
1.3.1. Římské právo	9
1.3.2. Obecný zákoník občanský (1811)	9
1.3.3. Střední občanský zákoník (1950)	10
1.3.4. Občanský zákoník (1964).....	10
1.4. Občanský zákoník (2012)	11
1.5. Předmět promlčení.....	13
1.5.1. Jiná pojetí předmětu promlčení	14
1.6. Promlčecí lhůta	16
1.6.1. Počátek promlčecí lhůty	16
1.6.2. Délka promlčecí lhůty.....	17
1.6.3. Autonomie vůle stran.....	18
1.6.4. Běh promlčecí lhůty.....	19
1.6.4.1. Stavení promlčecí lhůty	19
1.6.4.2. Přerušování (přetržení) promlčecí lhůty	20
2. Námitka promlčení	21
2.1. Pojem, úvod.....	21
2.1.1. Námitka promlčení jako právo	22
2.1.2. Posuzování námitky promlčení soudem	23
2.1.3. Požadavky na námitku promlčení.....	24
2.1.4. Formulace a obsah námitky	27
2.2. Hmotněprávní jednání, procesní úkon	30
2.3. Adresát námitky promlčení	38
2.3.1. Uplatnění před nalézacím soudem.....	40
2.3.2. Uplatnění mimo soud.....	44
2.4. Oprávněný subjekt pro vznesení.....	50
2.4.1. Vzdání se práva námitky promlčení	51
2.4.2. Zpětvzetí námitky promlčení	52
2.4.3. Promlčení námitky promlčení.....	53
2.5. Právní následky vznesení námitky.....	54
3. Exkurs do anglického práva a Limitation of action	58
Závěr	60
Resumé.....	62
Seznam použitých pramenů.....	63

Úvod

Tato diplomová práce na téma „Námitka promlčení“ se zabývá institutem promlčení, a na to navazujícím oprávněním podat promlčecí námitku. Téma bylo vybráno zejména za účelem prohloubení si základních znalostí dané problematiky.

Promlčení se řadí mezi nepostradatelné instituty soukromého práva, jelikož má pro právní vztahy zásadní význam. Hraje důležitou roli při řešení právních sporů, a to jak v těch občanskoprávních, tak ale například i v trestních řízeních. Je prvkem zajištění stability právního řádu, když je s ním spojena právní jistota a legitimní očekávání pro všechny strany právního vztahu.

S promlčením je spjat zejména běh času. Uplynutí, zákonem stanovené nebo stranami jinak dohodnuté, promlčecí lhůty, způsobuje právně relevantní následky. Pouze během tohoto konkrétně určeného časového úseku, může věřitel před soudem zcela úspěšně vymáhat to, co mu náleží. Když se k uvedenému však mít nebude, vzniká dlužníkovi nové právo v podobě námitky promlčení, kterým může právo věřitele jistým způsobem změnit a vyvolat zajímavé právní následky. Námitka promlčení je oprávněním dlužníka a zároveň možností, jak dát soudu najevo, aby bylo nalézací řízení ukončeno a žaloba byla věřiteli zamítnuta.

Hlavním tématem práce bude námitka promlčení, ačkoli pro ucelenost celého výkladu je nejdříve důležité vymezit i samotný pojem promlčení, abychom poté měli k dispozici všechny potřebné informace. Dále bude rozebrán praktický účel promlčení. Totiž v případě toho, že by zákonodárce institut v předpisu občanského práva vynechal, nedošlo by k ochraně subjektivních práv a bylo by obtížné udržet spravedlivé a předvídatelné právní prostředí, ve kterém mohou fyzické či právnické osoby uspokojivě obchodovat a jednat.

V neposlední řadě bude popsán vývoj promlčení v českém právním řádu od římského práva až po současný Občanský zákoník nebo taktéž specifika promlčecí lhůty.

Ohledně práva námitky promlčení se kromě obecného výkladu, pokusím upozornit na sporné názory na povahu námitky promlčení. Je námitka spíše hmotněprávní jednání nebo procesní úkon? To není tak jisté a rovněž i mezi odborníky jde o značně rozporuplné téma. Vycházeje z Pulkrábkova zajímavého

zamyšlení se nad tímto v příspěvku věnovaném doc. JUDr. Janu Paulymu, CSc. k jeho 70. narozeninám¹, jsem i já chtěla některé tyto otázky přiblížit o něco více.

Avšak tato otázka není jedinou hodnou k polemizaci. Diskutabilní je totiž i rámec uplatnění námitky promlčení, když se tradičně mluví o jejím vznesení před soudem. Jak je to ale s možností uplatnění mimo soud, pokud vezmeme v úvahu, že například relativní neplatnosti se lze dovolat i mimo nalézací řízení.

Promlčení je pro svou významnost obsahem většiny soukromoprávních kodexů evropských a mimoevropských států. Úprava je chápána v základu věci obdobně, ale některé znaky se mohou různit, jako je tomu i u promlčení v anglické právní nauce. V poslední kapitole práce se na odlišný koncept promlčení tudíž zaměřím.

Zpracování práce bude provedeno na základě relevantních právních předpisů, jakožto i judikatury, odborné literatury a publikací. Cílem této diplomové práce je věnovat se různým názorovým pojetím a zamyšlení se nad vyvstalými otázkami, nikoli jejich nutné řešení. Za hlavní cíl si pak беру samozřejmě přinést ucelený a přehledný pohled na problematiku institutu promlčení a námitky promlčení, a dále poskytnout čtenářům potřebné informace pro porozumění a uplatňování v praxi.

---

¹ PSUTKA, Jindřich, ed. *Pocta doc. JUDr. Janu Paulymu, CSc., k 70. narozeninám*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2022. 310-315s. ISBN 978-80-261-1082-8.

1. Institut promlčení

1.1. Pojem

Z teorie práva vyplývá, že vznik, změna či zánik právních vztahů jsou uskutečňovány na základě právních skutečností, tedy nějakého právního důvodu. Tyto právně relevantní skutečnosti dělíme na subjektivní, což jsou ty, které jsou projevem lidské vůle a chování a dále na právní skutečnosti objektivní, jež nemají souvislost s jednáním člověka a nastávají nehledě na lidskou vůli. K objektivním řadíme, kromě jiných, i čas, plynutí časových úseků a s ním spojené množství různých následků. Běh času je pro tuto práci zcela nepochybně velmi důležitý.

Objektivní právní skutečnosti nastávají samy od sebe, ale právní následky mohou případně působit až ve spojení s jinou právní skutečností, často povahy právního úkonu osoby. Ve druhém popsaném případě mluvíme zejména o promlčení a prekluzi. Promlčení právě takový model reflektuje v tom smyslu, že má-li skutečně dojít k zániku práva a jeho promlčení v závislosti na uplynutí určité časové lhůty, obligatorně musí přistoupit ona další právní skutečnost. Tou bude komisivní jednání povinného subjektu, kterým si lze představit namítnutí promlčení. Promlčením tak rozumíme komplexní právní skutečnost.²

Právním institutem promlčení je takový institut, který představuje následek marného uplynutí času - promlčecí lhůty, která zde existovala k uplatnění práva na straně jedné a k vykonání povinnosti na straně druhé. Uplynutím takové lhůty se právo oslabuje a jeho úspěšná uplatnitelnost se stává toliko podmíněnou.³

Subjekt, kterému náleží právo v rámci právního vztahu se ho mohl řádně domáhat, jak již plyne z LZPS z článku 36 odst. 1, zejména před soudem, a to podáním žaloby. Ochrana soudní mocí je ale časově omezená, jelikož délka promlčecí lhůty je vždy konkrétně ustanovená zákonem či modifikovaná ujednáním stran. Pokud ve stanovené lhůtě oprávněný subjekt neučiní všechny potřebné kroky k vymožení, jeho právo se výrazně oslabí. Povinný totiž může před soudem vznést námitku promlčení, jež je jeho výhradním právem. Uzná-li soud, že je námitka

---

² ŠVESTKA, Jiří, Zdeněk ČEŠKA a Jiří CHYSKÝ. *Promlčení a prekluze v čs. právním řádu*. Praha: Orbis, 1967, 10-11s.

³ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné. 2.*, aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016-. 411s. ISBN 978-80-7552-187-3.

platná, právo se oslabuje, právní nárok zaniká a věřiteli nemůže být ničeho přiznáno. Soud z titulu promlčení následovně žalobu zamítne. Oprávněný subjekt je poté odkázaný pouze na splnění povinným, jenž tak může učinit pouze z vlastní dobré vůle a nepovinně. Splnění jeho práva je již nejisté, založené na úvaze a osobním postavení povinného k dané věci. Po úspěšném dovolání se promlčení právo jako takové i nadále přetrvává, nezaniká, ale existuje pouze jako naturální obligace. To v praxi znamená, že naturálně dluh trvá, ale již není vynutitelný žádným právním prostředkem. Dlužník, pokud se tak sám rozhodne, může věřiteli i přes to plnit a bude se jednat o plnění „*debite*“, plnění po právu, které nebude bezdůvodným obohacím. Nelze ani po věřitel požadovat jeho vrácení zpět v souladu s ustanovením § 2997 OZ.⁴

V komparaci s institutem prekluze bych k bezdůvodnému obohacím uvedla, že pokud plní povinný i po uběhnutí prekluzivní lhůty, jedná se o bezdůvodné obohacím. V tomto můžeme spatřit nejzásadnější rozdíl mezi promlčením a prekluzí. Jiná situace by však nastala, pokud by plnění prekludovaného nedluhu bylo vědomé. § 2997 OZ ustanovuje, že tomu, kdo plnil, ačkoli nebyl povinen, nenáleží právo na vrácení a o bezdůvodné obohacím nepůjde.

Jak již bylo řečeno, namítnutí promlčení je právem dlužníka. V případě nevyužití, přízná samozřejmě soud právo věřiteli. Třebaže se uplatnění námítky zdá logické a více než praktické s ohledem na její následky, jež dlužníkovi svědčí, tudíž zbavení se svých povinností a závazků, může mít na druhou stranu dlužník též pádné důvody pro její neuplatnění. Práva namítnutí se ale dlužník nemůže předem vzdát, jen ho pak nemusí využít, to záleží výhradně na něm. Promlčený dluh může taktéž i písemně uznat, což je jeho dalším právem. Tím by vyvstaly konsekvence v podobě posílení postavení věřitele, přerušení promlčecí lhůty a začala by běžet lhůta nová.⁵

1.1.1. Podstata fází promlčení

K dosažení účinků promlčení musí být splněny dvě fáze. První fází je běh promlčecí lhůty. Důležitým základním prvkem je existence nějakého konkrétního práva, u něhož může promlčení vůbec nastat, tedy takové právo, které je

---

⁴ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné. 2.*, aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 413s. ISBN 978-80-7552-187-3.

⁵ FIALA, Josef a Milan KINDL. *Občanské právo hmotné. 2.*, upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. 96s. ISBN 978-80-7380-228-8.

promlčitelné. Dalším je čas, respektive uplynutí celé promlčecí lhůty a omisivní jednání oprávněného subjektu, který své právo v této lhůtě nevykonal. Tím se nepochybně rozumí nevykonání a neuplatnění v řízení před soudem, ale taktéž před rozhodcem a rozhodčím soudem podle § 3017 OZ. Nelze tím na straně druhé rozumět upomínku či předžalobní výzvu adresovanou povinné osobě, jelikož se nejedná o úkon, který by mohl odvrátit následek promlčení.⁶

Co se tedy změní uplynutím promlčecí lhůty? Důsledky vysvětlené první fáze jsou následující:

- promlčené subjektivní právo nezaniká avšak stále trvá
- nárok taktéž nezaniká, stává se pouze podmíněným
  - o „nárok je vlastnost či složka subjektivního práva, která představuje možnost domáhat se právní ochrany realizace subjektivního práva ze strany veřejné moci“
- povinnému subjektu vznikají nová oprávnění:
  - o právo odmítnout plnění (hmotněprávní důsledek)
  - o právo uplatnit námitku promlčení (procesní důsledek)
- plnil-li povinný, bylo vše po právu a vrácení nemůže vyžadovat
- rozhodne-li se oprávněný začít uplatňovat právo u orgánu veřejné moci, může tak učinit, leč není zaručené, že se ho doopravdy domůže a soud mu ho přizná⁷

Rovněž k tomu uvádí svůj pohled na věc i Knapp v exkursu do promlčení. Ten říká, že první fáze neboli marné uplynutí promlčecí lhůty nevyvolává v jádru věci prakticky žádné větší změny, respektive že pouhým ukončením první fáze zůstává vše při starém. Postavení vztahu věřitele a dlužníka se nikterak nemění. To míní v tom smyslu, že věřitel je dále oprávněn a může, tak jako doposud, právo úspěšně žalovat před soudem na jeho splnění. Co se týče dlužníka, ten je stále povinen a zavázaný plnit stejně tak, jako předtím. Vztah zůstává beze změn, ovšem jen do té doby, kdy se povinný promlčení nedovolá.

---

⁶ MELZER, Filip a Petr TÉGL. *Občanský zákoník: velký komentář*. Svazek III, § 419-654 a související společná a přechodná ustanovení. Praha: Leges, 2014. Komentátor. 882-883s. ISBN 978-80-7502-003-1.

⁷ Taktéž tam, 884s.

Přiléhavě dodává, že promlčení samo o sobě nezpůsobuje změnu v právním vztahu, ale je to vždy povinný subjekt a jeho oprávnění namítnout promlčení, kterým teprve následky, blíže specifikované v dalším výkladu, nastanou.⁸

Druhá fáze pak spočívá ve vznesení námitky promlčení povinným u kompetentního orgánu, u něhož oprávněný podal žalobu a začal tím tak své právo uplatňovat. Oprávnění vznesení námitky vzniká dlužníkovi po uplynutí první fáze, kdy se ze subjektivního práva stává právo promlčené. Úspěšné namítnutí této skutečnosti u soudu zbavuje právo nárokové složky, nárok zcela zaniká.

Zrekapitulujeme-li druhou fázi, uplatnění námitky vyvolává následující konsekvence:

- kompetentní orgán nemůže promlčené právo přiznat oprávněnému subjektu, právo není vynutitelné
- oprávněnému subjektu nezaniká právo zcela, ale přetrvává dále jako *naturální právo* (mění se jeho kvalita)
  - o „*Existence tzv. naturálního práva je esenciálním – pojmovým rysem promlčení. Na existenci tohoto rysu je nutno trvat, má-li se z teoretického hlediska správně hovořit o promlčení.*“⁹
- opět nemožnost povinného požadovat navrácení splněného plnění z titulu bezdůvodného obohacení, jelikož to je plnění právní a tudíž nevratné v souladu s druhou větou ustanovení § 609 OZ

1.2. Účel

K nezbytnosti institutu se mnohokrát vyjádřila i judikatura. Tak například usnesení ÚS ze dne 4.7.2002, sp. zn. III. ÚS 21/02 účelnost shrnuje velmi komplexním způsobem, a to následovně: „*Účelem promlčení je jednak stimulovat subjekty k včasnému vykonání subjektivních občanských práv (pohledávek), jednak čelit tomu, aby dlužníci nebyli ohledně svých povinností vystaveni po časově neurčitou dobu donucujícímu zákroku (tzv. vynutitelnosti) ze strany soudů. Tím institut promlčení v souladu s požadavkem právní jistoty brání existenci dlouhotrvajících občanských subjektivních práv a jim odpovídajících povinností, které jsou - zejména pokud jde o jejich dokazování po uplynutí delší doby - vždy*

⁸ KNAPP, Viktor. *Splnění závazků a jiné způsoby jejich zániku*. [1. vyd.]. Praha: Nakl. Československé akademie věd, 1955, 299s.

⁹ ŠVESTKA, Jiří, Zdeněk ČEŠKA a Jiří CHYSKÝ. *Promlčení a prekluze v čs. právním řádu*. Praha: Orbis, 1967, 74-77s.

spjaty s určitou sporností. Lze tedy říci, že povinnému subjektu je poskytnuta námitka promlčení jako účinná možnost ochrany před výše uvedenými negativními dopady dlouhotrvajících občanských subjektivních práv. Je pak na úvaze tohoto povinného subjektu, zda námitku promlčení uplatní či nikoliv. Současně je třeba připomenout, že občanský zákoník zdůrazňuje i vlastní přičinění subjektů pro ochranu svých práv a požaduje, aby především ony samy sledovaly svá subjektivní práva a činily takové kroky, aby nedocházelo k jejich ohrožování a poškozování. Ústavní soud současně považuje za nezbytné zdůraznit, že institut promlčení patří k těm zásadním a závažným institutům občanského práva hmotného, ale i právního řádu jako celku, že nelze do jeho výkladu zasahovat ať již extenzivně či restriktivně aplikací dalších obecných institutů právního řádu, tj. i aplikací obecných zásad.¹⁰

1.2.1. Uplatňované zásady

Tento judikát právě naznačuje zásadu *vigilantibus iura scripta sunt*, neboli práva náležejí bdělým. Každý by se měl o svá práva starat a náležitě o ně pečovat, aktivně je vykonávat, a to řádně a včas, jelikož pouze tak může být chráněn normami právního řádu státu. Právo naopak neprospívá těm, kdo „spí“ a o svá práva nedbají, ba dokonce je ignorují.

Stojí zde za povšimnutí si příznačných souvislostí *vigilantibus iura scripta sunt* se zásadou *autonomie vůle*, zásadou *vše, co není zakázáno je dovoleno* a zásadou *dispozitivnosti právní úpravy*. Právo soukromé jako takové stojí na vůli, a tedy jejím nejširším libovolným uplatnění všemi subjekty. Výjimkou je pokud tak zákon přímo zakazuje. Žádná ze stran není k aktivnímu konání nucena, avšak chceli si zachovat své právní postavení nebo jej nějak posílit a získat ku příkladu benefity, měla by ve svém vlastním zájmu svá práva protěžovat.¹¹

Tato klasická římskoprávní zásada souvisí se smyslem promlčení ve dvou rovinách. Oprávněný by si měl být vědom, že si má své právo střežit a vymáhat včas ve stanovené lhůtě, neučiní-li tak, dojde k jeho promlčení. V rovině povinného pak být bdělým rozumíme, být si vědom své možnosti využít námitku promlčení v příhodné chvíli.

¹⁰ Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 4.7.2002, sp. zn. III. ÚS 21/02

¹¹ HURDÍK, Jan a Petr LAVICKÝ. *Systém zásad soukromého práva*. Brno: Masarykova univerzita, 2010. 103-105s. ISBN 978-80-210-5063-1.

S výše uvedeným spojujeme i přispívání k zachování *právní jistoty*, která je jedním z atributů právního státu a hraje význačnou roli pro jeho fungování.¹² Zákodárce by měl při výkonu své činnosti držet nad zakotvením právní jistoty ochranou ruku. Na jistotu a důvěru v právo navazuje i legitimní očekávání. Měla by existovat nějaká míra předvídatelnosti pro všechny účastníky v tom, jaké důsledky mohou uplynutím promlčecí lhůty nastat. Právní jistota pak nahrává stabilitě právních vztahů v soukromém právu.

Povinný může legitimně očekávat, že oprávněný, který se dosud nechoval způsobem uplatňujícím svá práva, tak i nadále činit nebude. Zde se zrcadlí princip poctivosti. Ten je modifikován dále principem proporcionality. V tomto případě vyjadřuje přiměřenou jistotu pro obě dvě strany. Pro oprávněného určitě stanovený časový úsek, po který může vymáhat svá práva bez obtíží a soud mu je v této lhůtě vždy bez závažnějších obtíží přisoudí. Lhůta je pak dostatečně dlouhá pro výkon a vymáhání svého práva. Věřitel ji k tomu může bez větších potíží celou využít. Jistotu pro druhý subjekt povinného vidíme ve skutečnosti, kdy nemůže být postižen věčně, protože zde časová limitace.¹³

V neposlední řadě nelze opomenout, že neexistence institutu promlčení by znamenala ztížení dokazování v důsledku neschopnosti vyhledání validních důkazů v závislosti na uplynutí času. Pro soud by tak mohlo být zjevně obtížné spravedlivě rozhodnout, pokud by ku příkladu začal oprávněný své právo vymáhat u soudu až po neúprosně dlouhé době. Skutečný stav věci, kterým by mohlo být taktéž zaniknutí práva oprávněného v důsledku splnění nebo kompenzace, by nemusel být náležitě prokázán kvůli obtížnému vyhledávání důkazů. Ty by pak mohly být značně znehodnoceny nebo by se mohly účastníkům po čase ztratit. Jako například různé písemnosti, u svědků je pak dosti pravděpodobné vymizení zásadních informací, událostí a dějů z paměti, jejich přikreslení, ba dokonce nemožnost vyhledání svědků i v důsledku smrti. V nejzazším případě by vyvstala situace, kdy by strany nemusely unést důkazní břemeno v důsledku důkazní nouze.¹⁴

---

¹² HENDRYCH, Dušan. *Právní slovník*. 2. rozš. vyd. Praha: C.H. Beck, 2003. Beckovy odborné slovníky. Heslo Právní jistota. ISBN 80-7179-740-5.

¹³ MELZER, Filip a Petr TÉGL. *Občanský zákoník: velký komentář*. Svazek III, § 419-654 a související společná a přechodná ustanovení. Praha: Leges, 2014. Komentátor. 881-882s. ISBN 978-80-7502-003-1.

¹⁴ ŠVESTKA, Jiří, Zdeněk ČEŠKA a Jiří CHYSKÝ. *Promlčení a prekluze v čs. právním řádu*. Praha: Orbis, 1967, 32s.

1.3. Historický exkurz

Institut promlčení, jeho přítomnost v právních řádech a v jednotlivých právních odvětvích, zejména těch kontinentálního právního typu, je již samozřejmostí a tradicí dlouhou řadu let. Svou závažností právních následků, jak jsem se již v předcházejícím výkladu snažila přiblížit, je nepostradatelným článkem občanského práva, ale uplatňuje se mimo právo soukromé i v právu veřejném. Ve veřejném právu má ale promlčení spíše vlastnosti charakteristické pro prekluzi, tudíž i z teoretického pohledu na něj i tak nahlížíme. Hmotné právo veřejnoprávním promlčením fakticky zaniká.

V následujících odstavcích se pokusím stručně nahlédnout do historie úpravy promlčení.

1.3.1. Římské právo

Kořeny sahají, jako u mnoha právních institutů, až do římského práva, kdy byl konstitucí císaře Theodesia II. roku 424 zaveden institut promlčení, který se již v oné době velmi podobal promlčení dnešnímu. Samotné subjektivní právo nezanikalo, ale pouze se zeslabovalo a pozbývalo své žalovatelnosti. Soudce, pokud bylo dané právo promlčeno, taktéž přihlížel i k námitce promlčení pouze při žádosti žalovaného, nikoliv to neplynulo z jeho úřední povinnosti. Dále byly taktéž známy a využívány i další prvky promlčení, kterými rozumíme přetržení a stavení promlčení. Význačným rozdílem oproti dnešní úpravě byla délka promlčecí lhůty, ta činila třicet let, u některých privilegovaných osob až let čtyřicet.

Dále se mluvilo o temporalitě žalob, jež musíme od promlčení jako takového odlišit. Řečeno jinými slovy, pro podání žalob byla stanovena lhůta, jež byla krátká, obvykle jednorozční.¹⁵

1.3.2. Obecný zákoník občanský (1811)

Z moderní právní minulosti je potřeba zmínit Obecný zákoník občanský (ABGB) z roku 1811, jako základ občanského práva s platností taktéž na našem území. Zákoník byl recipován do československého práva a platil tak až do roku 1950.

---

¹⁵ WEINHOLD, Daniel. *Promlčení a prekluze v soukromém právu*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Právní praxe. 17s. ISBN 978-80-7400-576-3.

Pojem promlčení chápal v širším slova smyslu, kdy jím rozuměl taktéž i vydržení. Základní znaky promlčení byly shodné se soudobou úpravou, až na některé terminologicky sporné nuance. Nicméně rozdílem byla opět třicetiletá, respektive čtyřicetiletá lhůta proti promlčení u vymezených právnických osob, církve či státu. Uplatňovala se ale i lhůta kratší, ku příkladu u některých právních vztahů plynoucích z obchodu a podnikání činila promlčecí lhůta tři léta.

Dalším rozdílem, s ohledem na převládající dispozitivnost v občanském právu, byl zákaz ustanovení o sjednání delší lhůty, naproti tomu kratší ujednání připuštěno bylo.¹⁶

1.3.3. Střední občanský zákoník (1950)

S nástupem nového komunistického režimu u nás, byl sestaven během tzv. právnické dvouletky Střední občanský zákoník, který úplně nahradil ABGB, a to s účinností od 1.1.1951. Oproti rakouskému zákoníku upravoval promlčení jako samostatný institut. Zavedl obecnou promlčecí lhůtu, která čítala tři roky. U práv zaknihovaných, judikovaných nebo dlužníkem uznaných deset let. Smluvní ujednání mezi stranami o delší promlčecí lhůtě zákoník nepřipouštěl, zkracování výslovně zakázáno nebylo.

Předmětem promlčení mohla být zásadně všechna práva vůči třetím osobám a jak je typické pro občanské právo, i tento zákoník zakládal na nepromlčitelnosti osobních práv.¹⁷

1.3.4. Občanský zákoník (1964)

Promlčení upravovala ustanovení první části v hlavě osmé. Subsidiárně se zákoník z roku 1964 používal následně i při nedostacích v úpravě promlčení v obchodním zákoníku z roku 1991.

Promlčoval všechna majetková práva s explicitní výjimkou práva vlastnického. Rysem, který je promlčení vlastní, bylo pokračování existence práva i po zániku jeho vymahatelnosti, tedy existence naturální obligace.

Co se týče promlčecí lhůty, začala běžet dnem, kdy bylo možné vymáhat a uplatnit právo u soudu nebo jiného příslušného orgánu. Obecná lhůta byla tříletá, u náhrady škody se rozdělovala subjektivní dvouletá a objektivní tříletá, respektive

---

¹⁶ WEINHOLD, Daniel. *Promlčení a prekluze v soukromém právu*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Právní praxe. 18-19s. ISBN 978-80-7400-576-3.

¹⁷ Taktéž tam, 22-23s.

desetiletá lhůta, jednalo-li se o úmyslně způsobenou škodu. Strany si nemohly lhůtu ujednat nikterak odlišně, ustanovení o ní bylo čistě kogentní.¹⁸

Jelikož byla v této době úprava promlčení roztržena, zejména mezi občanský a obchodní zákoník, považují následné sjednocení OZ za velmi klíčové z hlediska eliminace problémů vzniklých při výběru předpisu, který se má na konkrétní případ aplikovat. Jednotnost je zajisté pro praxi v mnoha ohledech jednodušší. Eliáš tuto neucelenost úpravy popsal jako „*prokletí partikularismu*“ a považoval ho za nesamozřejmý stav, který „*odporuje právní kultuře kontinentální Evropy*“ a pramení z ideologie totalitního státu.¹⁹

OZ bezpochybně přinesl řadu nových změn, když účinností byl zrušen i obchodní zákoník. Jednota úpravy promlčení dostala svého a najdeme ji tak přehledně kodifikovanou na jednom místě.

1.4. Občanský zákoník (2012)

Aktuální komplexní úpravu občanského práva a promlčení podává OZ účinný od 1.1.2014. Stěžejní ustanovení k této práci nalezneme konkrétně v části první: obecná ustanovení, hlavě páté: právní skutečnosti, dílu třetím, a to společně se souvisejícím institutem prekluzí.

Promlčení je v § 609 – 653 OZ upraveno všeobecně, jakožto definováním podstaty, vymezením, co může být předmětem, dále je zde zmíněno v tomto pořadí stanovení počátku promlčecí lhůty, její délka, zvláštní ustanovení délek promlčecích lhůt u některých druhů subjektivních práv a běh promlčecí lhůty.

Na základní ustanovení promlčení mimo jiné i několik ustanovení zákoníku odkazuje nebo je respektive svým způsobem zmiňuje, a řeší tak dílčí otázky (např. § 1906, 1945, 1989 odst. 1, 2025 odst. 1 OZ atd.)

Vedle toho jsou ve spojitosti s promlčením významné i úpravy v následujících otázkách, ze kterých v práci budu taktéž čerpat:

- počítání času
- náležitosti právních jednání, spojené s následky pro běh promlčecích lhůt
- platnost, neplatnost a zdánlivost právních jednání

---

¹⁸ WEINHOLD, Daniel. *Promlčení a prekluze v soukromém právu*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Právní praxe. 23-24s. ISBN 978-80-7400-576-3.

¹⁹ ELIÁŠ, Karel. *K některým otázkám promlčení v soukromém právu*. Obchodněprávní revue. 2011, 3(9), 253-259s. ISSN 1803-6554.

OZ je stěžejním předpisem soukromého práva, a proto se ustanovení o promlčení v případě promlčecích lhůt použije i na vztahy plynoucí z právních poměrů dle z. č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstev (z. o obchodních korporacích), z. č. 262/2006 Sb., zákoníku práce a dalších, nestanovili zákony samy jinak.²⁰

Při navrhování OZ a jeho následném revizním zkoumání bylo vyhodnoceno, že se dosavadní úprava ObčZ výrazně odchylovala od standardů kontinentální právní úpravy. Návrh na nový OZ tak sledoval přiblížení se k evropským konvencím a vytvoření kodexu, který by byl srovnatelné úrovně. Zhodnotilo se a kriticky se dále využilo úprav jiných občanských kodexů kontinentálního práva. Využilo se taktéž úprav mezinárodních smluv, nařízení a směrnic přijatých v rovině Evropské unie a mnoha dalších relevantních zdrojů. Mimo jiné se inspirace čerpala i z nadnárodních projektů. Tím sleduji sféru evropských akademických projektů jako jsou PECL, následně DCFR apod. Mají za účel harmonizaci právních institutů na evropské úrovni a důvodová zpráva se na jich rovněž dovolává.

Dále se zaměřím speciálně na Draft Common Frame of Reference (DCFR), kde vidím zajímavost v podobě monumentální akademické práce, jež vznikla na základě iniciativy právních vědců z Evropy. Text je nepolitický a je výsledkem výzkumu a srovnávání soukromého práva akademiky. Jako takový ale nebyl schválen žádným legitimním orgánem na evropské nebo národní úrovni.²¹ Tento Návrh společného referenčního rámce z roku 2009 má za úkol europeizaci a obecně sjednocení soukromého práva a byl připraven „Studijní skupinou pro Evropský občanský zákoník“, skupinou evropských právních vědců, v čele s německým profesorem Christianem von Bar. Text má být dle něj inspiračním pramenem a má se jednat o „*odborné dílo sestávající se z komentovaných pravidel, jehož se může evropský a národní zákonodárce, stejně jako evropské národní soudy včetně arbitrážních tribunálů, dovolávat při hledání přijatelného řešení daného problému*“. DCFR se nestal aplikovatelným, a tak jak von Bar předeslal je

---

²⁰ WEINHOLD, Daniel. *Promlčení a prekluze v soukromém právu*. V Praze: C.H.Beck, 2015. Právní praxe. 37s. ISBN 978-80-7400-576-3.

²¹ VON BAR, Christian, Eric CLIVE, Hans SCHULTE-NÖLKE (eds.). *Principles, definitions and model rules of European private law: Draft Common Frame of Reference (DCFR)*. Outline edition. Munich: selier.european law publishers. 2009. 6s. ISBN 978-3-86653-097-3

souborem modelových pravidel, komentářů, principů a „*definice fungují jako návrhy evropské právní terminologie*“.²²

Ve vztahu k institutu promlčení, převzal OZ v několika směrech myšlenky a inspiroval se právě u DCFR. Příkladem § 609 OZ, nebylo-li vykonáno právo v promlčecí lhůtě, pak se promlčí. Zde plyne převzatý totožný přístup z DCFR knihy III.-7:501 odst.1, a to podstata, že dlužník není povinen plnit.

Další odkaz najdeme v ustanovení § 630 OZ. Ten je zdárným a vskutku zásadním prolomením kogentní úpravy v ObčZ, kdy je nyní připuštěna možnost ujednat si délku promlčecí lhůty s ohledem na autonomii vůle stran. Inspirace plyne z knihy III.-7:601 odst. 1 DCFR. Smluvní svoboda je ovšem regulována nastavenými hranicemi. Dolní hranice pak vyplývá z odst. 2 a rozumíme jí lhůtu trvající nejméně po jeden rok. Horní hranici let třiceti zákonodárce nepřevzal s ohledem na to, že naše soukromé právo nezná třicetileté promlčení. Maximální sjednanou délku promlčecí lhůty proto v českém právu rozumíme na patnáct let.

V poslední řadě stojí za zmínku ještě ustanovení knihy III.-7:303 DCFR - pozastavení lhůty po dobu překážky, jež znemožňovala věřiteli posledních 6 měsíců uplatnit právo, a kterou nemůže ovlivnit, jinak řečeno překážku způsobenou vyšší mocí. Po tomto vzoru se zásada začlenila do ustanovení § 651 OZ.²³

1.5. Předmět promlčení

OZ stojí na koncepci *promlčení práva*, tj. subjektivního oprávnění věřitele. Terminologicky se můžeme v praxi nebo judikatuře soudů setkat s pojmy jako promlčení práva, tak promlčení pohledávky, což je ale spíše výrazem užším. Zásadním generálním pravidlem pro určení, co je předmětem promlčení, je ustanovení § 611 OZ. Vymezuje, že jím může být kterékoliv majetkové právo s výjimkou případů stanovených zákonem, a za další i jiné právo, když tomu tak zákon stanoví. I přesto, že tak mnohdy v běžném vyjadřování může leckterý obrat nahrávat k promlčení povinností (jako např. promlčení dluhu), nepromlčují se

---

²² VON BAR, Christian. Úvod do akademického komunitárního (společného) referenčního rámce. In. ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK a Luboš TICHÝ. *Sborník statí z diskusních fór o rekonstrukci občanského práva: konaných 9.listopadu 2007 a 4. prosince 2007 na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze*. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2008, 95s. ISBN 978-80-7357-394-2.

²³ Důvodová zpráva k NOZ. Dostupné online z:

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>
144s.,152s.,157s.

Majetková práva jsou dle generálního ustanovení § 611 OZ hlavním předmětem promlčení. Můžeme je rozdělit na absolutní a relativní. Absolutními rozumíme věcná práva a dědické právo, kde jejich vymezení najdeme v části třetí OZ. Následující čtvrtá část pak upravuje nejnepřítější promlčitelná majetková práva - závazky neboli obligace, tedy relativní majetková práva, a sice peněžité i nepeněžité.

Výjimky z promlčitelnosti jsou vždy zákonně ustanoveny. Představuje ji tak primárně vlastnické právo, neboť to už předně vyplývá z čl. 1 LZPS. Ovšem promlčitelná jsou práva na náhradu újmy, jež byla způsobena zásahem do práva vlastnit. Další odchylkou jsou obdobná práva jako je právo k domáhání se rozdělení společné věci či na zřízení nezbytné cesty nebo na vykoupení reálného břemene.

Nemajetková práva se promlčují pokud tak zákon výslovně stanoví. Například u práv souvisejících s osobností jednotlivce - práva na život, důstojnost, jméno, zdraví, vážnost, čest, soukromí apod., která se prakticky nepromlčují, se o promlčení hovoří pouze v případě práva na odčinění újmy, respektive škody nebo nemajetkové újmy, která na nich mohla být způsobena. Nepromlčuje se ani právo na výživné jakéhokoliv druhu, promlčují se však jednotlivé splátky, opakující se plnění. Promlčitelným není i ku příkladu právo nájmu či právo manželů na pozměnění režimu u jejich společného jmění.²⁴

1.5.1. Jiná pojetí předmětu promlčení

V souvislosti s tímto vymezením, je dobré poukázat na skutečnost, že pojetí našeho předmětu promlčení - *promlčení subjektivního práva*, jak ho známe my v rámci práva českého, nemusí být jediné možné. Jelikož je však u nás tato koncepce velice srozumitelná a dalo by se říci, že osvědčená, zákonodárce na ní i po novelizaci nechtěl nic měnit.²⁵ V zahraničí, tak i historicky pak existují jiné možnosti chápání a nenajdeme v tomto směru jednotu.

Stejně jako u nás, a to logicky z hlediska historické souvislosti našeho OZ, o *promlčení práva* mluví i rakouský ABGB v § 1478, § 1479. Podobně tuto koncepci zaujímá italský občanský zákoník Codice civile v čl. 2934 a rovněž tomu je dále pak na Slovensku.

---

²⁴ WEINHOLD, Daniel. *Promlčení a prekluze v soukromém právu*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Právní praxe. 40-44s. ISBN 978-80-7400-576-3.

²⁵ ELIÁŠ, Karel. *Návrh úpravy promlčení v osnově občanského zákoníku*. Bulletin advokacie, 2011, roč. 2011, č. 1-2, 49s.

Naproti této dikci zákona stojí německý BGB, podle jehož § 194 se promlčení týká *nároku (Anspruchsverjährung)*. Nárok je ale v německém právu koncipován zcela odlišným způsobem, na rozdíl od toho, jak ho traduje naše literatura, v tomto případě ovlivněná slovenským právním vědcem Lubym. V Německu nárokem rozumí „*právo žádat po jiném nějaké ujednání či opomenutí*“, zatímco u nás je tím myšlena „*vlastnost subjektivního práva, která představuje možnost domáhat se právní ochrany realizace subjektivního práva ze strany veřejné moci*“. Německé smýšlení je tedy užší než to naše. Nepromlčují se podle něj tzv. kreační oprávnění²⁶, což jsou konkrétní jednostranná právní jednání tkvící v tom, že „*opravňují k bezprostřednímu působení na právní poměry v podobě vzniku, změny nebo zániku*“, ale tudíž se promlčení zaměřuje jen na práva na plnění - nároky. U českého názoru jsou promlčitelné oba prvky.²⁷ Ke kreačním oprávněním, patří ku příkladu právo odstoupit od smlouvy, vypovědět závazek atd.

S německou koncepcí se pak ztotožňuje i polský Kodeks cywilny, kde jest inkorporováno, že promlčení podléhá *majetkové nároky*. Francie a jeho Code civil udává ještě jiný směr ohledně předmětu promlčení. Doktrína zde rozlišuje thesi procesualistickou, dle které zaniká žaloba a právo zůstává bez ní, a dále substancialistickou thesi, podle níž zaniká celé subjektivní právo. Druhá zmíněná koncepce má více zastánců.²⁸ Promlčování žalob najdeme dále ve Španělsku. Nejzvláštnější přístup vzhledem k probírané věci lze spatřit u švýcarského ZGB. Ten deklaruje promlčení *nároku dále žaloby a dále taktéž ručení*.

---

²⁶ „*Práva utvářecí či kreační neboli kompetence, tj. práva určitým způsobem právně jednat (Gestaltungsrechte)*.“ BRIM, Luboš In: LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2022, 1973s. marg. č. 7.

²⁷ Toto tvrzení ohledně kreačních práv je však v současné době sporné. Tak například v rozsudku NS 33 Cdo 3037/2019 ze dne 28.11.2019 se soud vyslovil tak, že právo vypovědět zápůjčku (o něhož v daném případě šlo, a které je také právem kreačním) nemá majetkovou povahu, tedy není majetkovým právem podle § 611 OZ. V odůvodnění mimo jiné NS odkazuje na Dvořákův článek: „*(...) promlčení může podléhat pouze právo na určité chování (dare, facere, omittere, pati), nikoliv kompetence, jež představuje zmocnění k další normotvorbě*.“ DVOŘÁK, Bohumil. *O žalobách na určení neplatnosti výpovědi*. Právní rozhledy. 2012, č. 18. Nicméně Brim s Dvořákem výslovně nesouhlasí, a to ani s uvedeným rozsudkem NS. Naopak říká, že v českém právu kreační oprávnění promlčení podléhají, respektive nelze tak usuzovat o všech, když je například vyloučeno jinak. BRIM, Luboš, In: LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2022, 1975s. marg. č. 18-20. Také Hadamčík argumentuje, že „*Z aktuální úpravy občanského zákoníku totiž zjevně plyne, že zákonodárce se nepřiklonil k uváděnému názoru, že kompetence obecně promlčení nepodléhají a lze je zvláště omezit toliko prekluzí. Právě naopak, v řadě ustanovení zákonodárce zakotvil časové omezení kompetenci zvláštní promlčecí lhůtou (např. § 1921, 2075, 2129, 2208 a další)*.“ HADAMČÍK, Lukáš. *K nepromlčitelnosti práva vypovědět závazek ve světle rozsudku Nejvyššího soudu*. Právní rozhledy, 2020, č. 17.

²⁸ PELIKÁNOVÁ, Irena. *Komentář k obchodnímu zákoníku*. 3. díl, Obchodní závazkové vztahy, §56-260. 2. opr. vyd. Praha: Linde, 1998. *Zákony – komentáře*. 467s. ISBN 80-7201-120-0.

Zcela odlišným a zajímavým způsobem chápe promlčení právo v Anglii, a to jako procesní institut. Jedná se o žalobní promlčení – *limitation of actions*, když předmětem promlčení jsou žaloby.²⁹ V poslední části diplomové práce se na anglické promlčení podíváme podrobněji.

1.6. Promlčecí lhůta

Ochrana subjektivního práva je oprávněnému dána jen po určité časové období, kterou je promlčecí lhůta upravená OZ v § 619-653. V dřívějších úpravách se v této otázce používalo pojmů „lhůta“ a „doba“ dosti zmatečně, v zásadě se nerozlišovalo mezi jejich použitím. K vyřešení této libovůle přispěl až OZ, kde spatřujeme striktní diferenciaci. V důvodové zprávě zákoníku je uvedeno následovně: „*Osnova rozlišuje mezi dobami a lhůtami. Dobou se rozumí časový úsek, jehož uplynutím zaniká právo nebo povinnost bez dalšího, aniž je potřeba pro vyvolání tohoto právního následku zvláště projevit vůli (§603). Naproti tomu lhůta se označuje časový úsek stanovený k uplatnění práva u druhé strany, popř. u jiné osoby, anebo u soudu nebo jiného příslušného orgánu.*“³⁰

Účel lhůt pak ještě dále upřesňuje ÚS ve svém nálezu, sp. zn. III. ÚS 545/99 ze dne 3.2.2000 takto: „*Smyslem právního institutu lhůty obecně je snížení entropie (neurčitosti) při uplatňování práv, resp. pravomocí, časové omezení stavu nejistoty v právních vztazích, urychlení procesu rozhodování s cílem reálného dosažení zamýšlených cílů.*“³¹

1.6.1. Počátek promlčecí lhůty

Počátkem promlčecí lhůty rozumíme dle ustanovení § 619 odst. 1 OZ den, kterým je možné uplatnit oprávněnou osobou subjektivní právo u příslušného orgánu veřejné moci a jehož rozhodnutí by bylo závazné. Tímto dnem právo dospěje, proto jím taktéž rozumíme první den, kdy může být soudu podána žaloba. Označuje se příznačně latinským „*actio nata*“, což v překladu znamená narozená nebo zrozená žaloba.

---

²⁹ MELZER, Filip a Petr TÉGL. *Občanský zákoník: velký komentář*. Svazek III, § 419-654 a související společná a přechodná ustanovení. Praha: Leges, 2014. Komentátor. 883-884s. ISBN 978-80-7502-003-1.

³⁰ Důvodová zpráva k NOZ. Dostupné online z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf> 143s.

³¹ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 3.2.2000, sp. zn. III. ÚS 545/99.

Z § 619 odst. 2 OZ nám vyplývá, že počátek lhůty není vázán na objektivní vznik skutečnosti dle odstavce prvního, ale je vázán právě až na subjektivní vědění oprávněné osoby. Stejně tak vedle této vědomosti je postavena na roveň nevědomost způsobená nedbalostí, kdy se oprávněný o skutečnostech rozhodujících pro počátek běhu promlčecí lhůty dozvědět měl a mohl. Zákonodárce tak určil počátek lhůty subjektivně a zároveň sledujeme i nevyslovenou zásadu „*vigilantibus iura scripta sunt*“. Ta tu vystihuje jakousi nezbytnost zjišťovat své individuální zájmy a nejednat vůči nim s hrubou nedbalostí.

Další ustanovení § 620 – 628 OZ nám upravují zvláštní jiné okolnosti rozhodné pro počátek běhu promlčecí lhůty či mají charakter upřesňující. Nepoužije se u nich obecné pravidlo § 609 OZ, když stanoví počátek odlišný, dle zásady „*lex specialis derogat legi generali*“. Zmíněnými okolnostmi mohou být u práva na náhradu škody vědomost o škodě a osobě povinné k náhradě, dále u újmy na zdraví nezletilého nebo plně nesvéprávného je počátkem dovršení zletilosti popřípadě stanovení opatrovníka či v neposlední řadě u práva na pojistné plnění se běh lhůty začíná počítat jeden rok od pojistné události.

Velmi důležité je, že s obecným počátkem promlčecí lhůty je spojen i vznik nároku uplatnitelný před soudem. To je jeden z pojmových znaků institutu.³²

1.6.2. Délka promlčecí lhůty

V OZ nalezneme ustanovenou subjektivní (§ 629 odst. 1) a objektivní (§ 629 odst. 2) promlčecí lhůtu. Tyto lhůty jsou samostatné a na sobě nezávislé.

Subjektivní lhůta trvá 3 roky vždy pokud není stanoveno zvláštním ustanovením jinak. Počíná běžet, s ohledem na již výše uvedené, od okamžiku vědomosti oprávněného (či okamžiku, kdy se měl a mohl dozvědět, ale ze své vlastní nedbalosti se tomu tak nestalo) o existenci svého práva, jež je promlčitelné.

Naproti tomu odstavec druhý § 629 OZ vymezuje lhůtu objektivní jako desetiletou. Její počátek vytyčujeme objektivně ode dne, kdy právo dospělo a žaloba mohla být podána. Běží tak nezávisle na vůli a vědomí oprávněného. Zákonodárce uvádí, že se využívá u majetkových práv. Z toho a *contrario* vyplývá neexistence objektivní lhůty pro ostatní práva podrobená promlčení podle § 611

---

³² MELZER, Filip a Petr TÉGL. *Občanský zákoník: velký komentář*. Svazek III, § 419-654 a související společná a přechodná ustanovení. Praha: Leges, 2014. Komentátor. 946-953s. ISBN 978-80-7502-003-1.

OZ. Pakliže takovou lhůtu nelze uplatnit u osobních či neosobních práv, bude se postupovat s ohledem na lhůtu subjektivní a promlčí se jen jejím uběhnutím.

Tyto dva druhy lhůt - se subjektivně či objektivně určeným počátkem - prakticky běží souběžně vedle sebe, právo se poté oslabí marným uplynutím jakékoliv jedné z nich (pokud by tedy běžely obě dvě).

V navazujících zvláštních ustanoveních § 631-644 OZ platí pravidlo „*lex specialis derogat lex generali*“. V případech, kde to pro konkrétní právo bude příhodné, se bude dále postupovat podle nich. O rozdílnost úpravy se tak jedná při právech zapsaných do veřejného seznamu, u životního pojištění, u práva na náhradu škody či jiné újmy, na vydání bezdůvodného obohacení nebo třeba u uznaných práv.³³

1.6.3. Autonomie vůle stran

Postavení účastníků a ujednání specifik vztahu mezi nimi je ovládáno typickými zásadami soukromého práva. Pro něj je význačné, i v rámci principu rovnosti stran, používání dispozitivních norem, tedy volné uvážení účastníků, jenž je pro ně výsadním právem při ujednávání vzájemného vztahu. Všeobecně je taková možnost naskytnuta již v § 2 odst. 1 OZ, a to následovně: „*Nezakazuje-li to zákon výslovně, mohou si osoby ujednat práva a povinnosti odchylně od zákona; zakázána jsou ujednání porušující dobré mravy, veřejný pořádek nebo právo týkající se postavení osob, včetně práva na ochranu osobnosti.*“³⁴

Smluvní volnost se u promlčení objevuje obzvláště ohledně délky promlčecí lhůty, konkrétně u té subjektivní. U objektivní lhůty naopak nelze dohodnout její zkrácení či prodloužení. Autonomie vůle stran a odklon od zákonně ustanovené lhůty je modifikována ještě § 630 odst. 1 OZ, který nám vymezuje limity pro tato svévolná ujednání. Přiznává, aby si strany mezi sebou dispozitivně lhůtu ujednaly, ačkoli dává minimální a maximální přípustnou hranici pro její délku. Lhůta by měla být stranami vhodně vyjádřena, nejlépe absolutně, aby se případně předešlo pozdějším komplikacím. Nejméně pak tedy promlčecí lhůta může trvat jeden rok a nanejvýše patnáct let. V některých případech přímo vyjádřených je volnost při sjednání lhůty naopak vyloučena, například § 2771 OZ zakazuje odchýlení se od dané lhůty ve věcech pojistného plnění.

---

³³ WEINHOLD, Daniel. *Promlčení a prekluze v soukromém právu*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Právní praxe. 120-125s. ISBN 978-80-7400-576-3.

³⁴ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. § 2 odst. 1.

Nevypustitelným předpokladem k tomuto je zachování rovnosti účastníků a jejich rovných podmínek. Odchylování se je možné jen za předpokladu smluvení oběma účastníky, jelikož jednostranná prohlášení nemohou efektivně vyvolat následky. Dohody v neprospěch slabší strany nejsou dovoleny. Pojem slabší strany sice není definován, ale z povahy věci jím je ta strana, která je v okamžiku sjednávání v právní nerovnováze vzhledem k okolnostem dané věci, ať již kvůli znemožnění ovlivnit větší měrou podmínky závazkového vztahu či má zmenšené právo obhajovat své vlastní zájmy. Nezřídka jím bude právě osoba v pozici dlužníka vůči věřiteli, nájemce proti pronajímateli atd.

Zda-li bude ujednání o pozměnění uzákoněné délky promlčecí lhůty prospěšné či neprospěšné pro slabší stranu, bude záležet na okolnostech každého jednotlivého případu. Strana by měla oplývat dostatečně významnými právy, aby byl šetřen princip ochrany slabší strany.

Vybočením z ustanovení o povolených hranicích délky promlčecí lhůty, anebo v případě zjevné nevýhodnosti a neprospěchu pro slabší stranu se k ustanovení nepřihlíží a bude se jednat o zdánlivé právní jednání.³⁵

1.6.4. Běh promlčecí lhůty

Promlčecí lhůta je *tempus continuum* tzn. souvisle počítaný čas, která jak uvádí Zuklínová „běží od svého počátku až do dne, kdy uplyne stanovené nebo ujednané časové období, tj. lhůta“.³⁶ Doběhnutím celé lhůty až do jejího konce, nastanou předpokládané a všeobecně známé právní následky. Nepřetržitost běhu promlčecí lhůty je zachován i tehdy, pokud nastanou určité změny v povinné nebo oprávněné osobě na základě § 604 OZ nebo jiné okolnosti. V souvislosti s tímto nalezneme i výjimky ze souvislého běhu lhůty, kdy je nějakou událostí narušena. Tím je v první řadě stavení promlčení a v druhé přerušování či taktéž přetržení promlčení.

1.6.4.1. Stavení promlčecí lhůty

Teorie práva často rozděluje druhy stavení lhůty na stavení promlčení *stricto sensu* a *largo sensu*.

---

³⁵ WEINHOLD, Daniel. *Promlčení a prekluze v soukromém právu*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Právní praxe. 126-130s. ISBN 978-80-7400-576-3.

³⁶ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné. 2.*, aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016-. 417s. ISBN 978-80-7552-187-3.

Stavením stricto sensu neboli pravým stavením lhůty myslíme, když se již započatá lhůta staví pro nějakou překážku a po jejím odpadnutí pokračuje uběhnuvší lhůta dále ve svém běhu. Lhůta se tedy jen zastaví, po dobu překážky se nepočítá. Lhůta po překážce navazuje na tu, která běžela před ní a připočítává se k ní.

Nepravým stavením, stavením largo sensu, je typ situace, kdy dochází k tzv. odsunutí neboli oddálení počátku promlčecí lhůty. To se děje, pokud překážka nastala dříve než ještě vůbec mohl být zahájen běh promlčecí lhůty. Promlčecí lhůta pak započne teprve až pominutím překážející skutečnosti, kdy poté běží již klasickým zákonným způsobem.

Druhým typem nepravého stavení lhůty je případ překážky, která se objeví v průběhu lhůty. Ta je takové povahy, jež neomezuje další kontinuitu promlčecí lhůty a tak nebude případem pravého stavení promlčení. Po vzniku překážky lhůta stále poběží klasicky tak jak má, avšak je zde rozdíl v jejím konci. Ten nemůže nastat dříve než uplyne určitý čas po odpadnutí překážky. Dospíváme zde k závěru, kdy dojde k faktickému prodloužení promlčecí lhůty.³⁷

1.6.4.2. Přerušení (přetržení) promlčecí lhůty

Opět jako v předešlých případech nastane v běhu lhůty nějaká překážka. Ta je ale jiné povahy. Jak název napovídá, přetrhne a přeruší již uplynutou lhůtu. Tím pádem po překážce započne běžet lhůta zcela nová a bude se počítat opět od začátku. Dle OZ bude nová lhůta desetiletá. Již uběhnutá lhůta pak není relevantní, nebude se k ní ani její části nijak přihlížet, jelikož bez dalšího zanikla. Přitom není ani rozhodující, jestli šlo o lhůtu objektivní nebo subjektivní.³⁸

---

³⁷ MELZER, Filip a Petr TÉGL. *Občanský zákoník: velký komentář*. Svazek III, § 419-654 a související společná a přechodná ustanovení. Praha: Leges, 2014. Komentátor. 1046-1047s. ISBN 978-80-7502-003-1.

³⁸ Taktéž tam.

2. Námitka promlčení

2.1. Pojem, úvod

Po skončení běhu promlčecí lhůty, připisujeme povinnému nové oprávnění, jímž je vznesení námitky promlčení. Tento právní prostředek dává najevo, že právo, o které se ve vztahu oprávněného a povinného jedná, je promlčené, respektive uplynula daná lhůta pro jeho řádné vymáhání před náležitým orgánem.

Až teprve jejím uplatněním se vyvolávají předpokládané účinky institutu promlčení, naplnění jeho smyslu a účelu. Toto zpřesňuje i rozsudek KS v Ústí nad Labem takto: „*Právní účinky promlčení, tj. zánik nároku v důsledku zániku jeho vymahatelnosti, však nenastávají pouhým uplynutím promlčecí doby zákonem stanovené, nýbrž pouze za předpokladu, je-li po uplynutí promlčecí doby vznesena námitka promlčení. Teprve po vznesení této námitky u soudu stane se z majetkového nároku nárok naturální.*“³⁹

Pro povinného je tudíž definicí ochrany před dlouhotrvajícími právy. Bez jejího využití by soud o žalobě rozhodl přiznáním práva oprávněnému a uspokojil by tak naopak jeho zájem. To vše i za předpokladu, že by o promlčení orgán veřejné moci věděl a zjistil ho v průběhu prověřování kauzy on sám, jelikož o něm rozhoduje vždy jen na základě námitky *ope exceptionis* a nikdy ne ze své úřední pravomoci *ex officio*. Výše uvedené tak přímo odráží ustanovení § 610 odst. 1 větu první OZ: „*K promlčení soud přihlédne, jen namítne-li dlužník, že je právo promlčeno*“.⁴⁰ Primárně je to proto prostředek k ochraně dlužníka, sekundárně slouží k ochraně právní jistoty.

Námitka promlčení samozřejmě brojí proti právu, které stále trvá. Již z povahy instrumentu, by nemohlo mít žádných následků její vznesení až po zániku závazku. „*Lze-li námitku promlčení úspěšně uplatnit jen vůči existujícímu právu na plnění (pohledávce), potom pohledávky, které zanikly splněním před jejím vznesením, nelze zpětně námitkou promlčení důvodně napadnout.*“⁴¹

V následujícím výkladu této kapitoly nastíním námitku promlčení z pohledu jejího uplatnění. Poukážu na to, že se každý musí svého práva na vznesení dožadovat sám ze své vlastní iniciativy, dále na to, že i když se jedná o zákonem

³⁹ Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 3. 10. 2000, sp. zn. 15 Ca 346/2000.

⁴⁰ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 610 odst. 1 věta první.

⁴¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28.2.2013, sp. zn. 33 Cdo 2863/2010.

přiznané právo, jsou na něj kladeny samozřejmě nutné požadavky, aby splňovalo jistou kvalitativní stránku. Dle mého názoru, jsou dané nároky spojeny zejména se zachováním zásady rovnosti stran a principu rovnosti zbraní, a to vše ve světle čl. 37 odst. 3 LZPS. Ve sledovaném výkladu je rovnost zbraní vedena myšlenkou férového hájení svých subjektivních práv. Námitka vedena postranními úmysly ku škodě druhé strany a námitka v rozporu s dobrými mravy respektive zneužívající práva se za férovou zbraň považovat zcela jistě nemůže.

Další výklad všeobecného pojetí námitky nasměruji také k otázce formálnosti námitky a zmíním hledisko obsahu.

2.1.1. Námitka promlčení jako právo

Pro využití námitky je důležité činné jednání povinného, kterým je jeho „jednostranný, výslovný a adresný právní úkon“⁴² Pro zopakování se jedná o oprávnění a tudíž, je pouze na osobním uvážení povinného zda ho využije či nikoliv. Celkově z tohoto opět vidíme reflektující zásadu dispozitivnosti v soukromém právu, možnost stran víceméně libovolně komisivně či omisivně jednat a iniciovat tak další následky.

V některých případech se může stát, že i když si je osoba vědoma takovéto své možnosti, neuplatní ji, ač již z mnoha důvodů - například morálního, osobního či úplně jiného charakteru. Na druhé straně připadá v úvahu nevědomost, neznalost zákona, neinformovanost nebo omyl na straně toho, kdo se námitkou mohl ohradit. Soud však při obdobné situaci (jak již bylo řečeno s odkazem na § 610 odst. 1 větu první) nemůže osobě ani „napovědět“, aby námitku využil. Není totiž oprávněn poučovat při jednání v soudním řízení žalovaného o hmotných právech, kdy je námitka promlčení jako institut hmotný chápána. Taková možnost poučení je nicméně vyloučena už v zákoně, a to konkrétně OSŘ v ustanovení § 5, kdy „soudy poskytují účastníkům poučení o jejich procesních právech a povinnostech“.⁴³ Jednalo by se o nadměrné poučení účastníka ze strany soudu a závažné pochybení. Soud tudíž poskytuje, a je to rovněž jeho povinností, informace o právech a povinnostech procesního charakteru, kterými může v rámci řízení subjekt volně disponovat. Vysvětlená struktura dle mého mínění poukazuje na zásadu *vigilantibus iura scripta sunt* a s tím souvisejícího principu *ignorantia juris non*

---

⁴² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 5. 2008, sp. zn. 32 Cdo 4291/2007.

⁴³ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, § 5.

excusat, kdy si své zájmy a hodnoty má chránit a střežit zejména ten, komu dle zákona přísluší.

K tomuto bych ještě chtěla doplnit, že poučovací povinnost soudu má přitom fungovat v souladu s principem rovnosti účastníků a rovnosti zbraní. To v praxi znamená, že by soudce měl upozorňovat každého z účastníků na jeho možnost realizace práva, aby tak byli informováni rovně, proto by neměl poučovat, tak aby jedna strana měla větší šanci v daném sporu uspět. Neměl by stranám radit, jak se mohou úspěšně ve sporu bránit či jakým způsobem druhou stranu napadat. V souvislosti s tím Dvořáček a Vašíček ve svém článku uvádí ohledně promlčeného práva, že se „*jedná o skutečnost, k níž soud přihlédne jen k námitce účastníka řízení. Je zcela nepřípustné, aby soud do řízení tuto skutečnost iniciativně vnášel, pokud se o ní účastníci nezmíní sami. Pak by se skutečně jednalo o ono kritizované „napovídání“ účastníkovi, které je v příkrém rozporu se zásadou rovnosti účastníků řízení.*“⁴⁴

2.1.2. Posuzování námítky promlčení soudem

Co je dále povinností soudu po vznesení námítky je s určitostí kontrola splněných podmínek pro její uznání. Zkoumá tak jestli jde o právo, které je promlčitelné, jestli uběhla zákonem stanovená či účastníky smluvená promlčecí lhůta. Ve vztahu ke lhůtě taktéž zkoumá, zda-li zde existovala nějaká překážka, jež mohla bránit jejímu patřičnému běhu. Pokud ano a lhůta byla například stavena, tak aby její faktická délka byla ve výsledku dodržena.

K uvedenému je dále zásadní uvést, že se námítkou promlčení zabývá soud prioritně s ohledem na procesní ekonomii. „*Účelem občanského soudního řízení totiž je, i ve světle požadavku uvedeného v § 6 o. s. ř., rozhodnout na základě účelně a hospodárně zjištěného skutkového stavu, zda lze žalobnímu nároku vyhovět či nikoli, tedy rozhodnout, zda žalované právo je soudně vynutitelné. Je-li tato vynutitelnost odvrácena důvodnou námítkou promlčení, nemůže být již z tohoto důvodu uplatněné právo soudem přiznáno. Zásada hospodárnosti řízení musí vést v takovém případě soud k tomu, aby se přednostně zabýval jen otázkou promlčení práva, pokud to vede rychleji a účinněji k vydání rozhodnutí ve věci samé.*“⁴⁵

---

⁴⁴ VAŠÍČEK, Milan, DVOŘÁČEK, Dan. „*Překvapivé právní hodnocení*“ ve světle zásady *kontradiktornosti*. Právní rozhledy, 2004, č.6., 221s.

⁴⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25.10.2021, sp. zn. 28 Cdo 2749/2021.

Princip rychlosti a hospodárnosti požaduje, aby civilní řízení proběhlo možná co nejrychleji, bez zbytečných průtahů a vynaložených nákladů, což je jak v zájmu soudu tak i účastníků. Tento princip obsažený v § 6 OSŘ musí být dodržen, a tak není na místě provádět všelijaká zdlouhavá a rozsáhlá svědecká, znalecká a jiná dokazování o existenci nároku. Pokud by se námitka promlčení ukázala jako nedůvodná, může se v řízení, provádění dokazování apod. pokračovat.

Vznesení námítky vyplývá pouze z aktivní iniciativy povinného, pro kterého je toto spjato ještě s určitou povinností. Tou rozumíme důkazní břemeno, kdy povinnost tvrzení a na to navazující povinnost důkazní podle § 120 odst. 1 OSŘ nese právě strana povinného, když uplatňuje námitku. Aby soud mohl rozhodnout, musí mu namítající prokázat splnění všech předpokladů, které zákon pojí s promlčením práva, tedy že se jedná o právo promlčené. Pokud tak neučiní, soud námitku, i když by byla přílehavá, nebude brát jako prokázanou a eventuálně ji prohlásí za nedůvodnou.⁴⁶

2.1.3. Požadavky na námitku promlčení

Při uplatnění námítky pohlíží soud na její hodnotovou stránku. Často se totiž mohou naskytnout situace, kdy ji nelze spravedlivě uznat a považovat ji za platnou. Podstatná je pak kvalita námítky promlčení, kdy jako obecné korektivy fungují základní zásady soukromého práva. Především zákaz zneužití práva pojatý v § 8 OZ s korigujícím principem poctivosti § 6 OZ, platí nevyjímaje i pro výkon práva vznesení námítky promlčení povinným.

Zneužitím práva bychom rozuměli situaci, v níž by osoba nejednala v mezích společenského určení daného institutu a překročila by je. Pak je takové jednání nežádoucí, i když by fakticky odpovídalo zákonu, a tudíž nepožívá žádné právní ochrany, nelze ho schvalovat a jeho výkon je nepřípustný. Zneužitým právem je takové, které bylo vykonáno proti zájmům a v neprospěch jednotlivce či společnosti jako celku. Dalším zostřujícím aspektem vedle toho je úmysl konat způsobem, kterým bude vyvolán nedovolený a nechtěný stav v podobě škody či jiné újmy na protistraně.

---

⁴⁶ MELZER, Filip a Petr TÉGL. *Občanský zákoník: velký komentář*. Svazek III, § 419-654 a související společná a přechodná ustanovení. Praha: Leges, 2014. Komentátor. 900s. ISBN 978-80-7502-003-1.

V každém jednotlivém případě námitky promlčení musí soud vzít v úvahu, zda jsou dané principy dodrženy. Nesrovnalosti spatří příkladmo pokud bude povinný schválně zneužívat jiných práv, protahovat smírné mimosoudní rozřešení sporu. Dále pokud se bude úmyslně a s výmluvami, zatajováním nebo jiným předstíraným jednáním vyhýbat povinnému splnění závazku, a to vše se záměrem způsobit promlčení dluhu uplynutím promlčecí lhůty. Jinak řečeno, dlužníkův hlavní sledovaný cíl by tak byl přenést se přes časovou hranici, kdy se z práva věřitele stane právo promlčené. Pohodlně by pak mohl využít oprávnění namítnout promlčení v pozdějším soudním řízení a získat pro sebe výhodu.⁴⁷

Přístup za předešlé úpravy občanského práva řešil ještě další navazující požadavek, kdy právě ObčZ zakotvil v § 3 odst. 1, aby výkon práv a povinností, plynoucí z občanskoprávních vztahů, neodporoval dobrým mravům. Aktuální OZ podobnou úpravu tomuto ustanovení už nezná a nepřevzalo ji. Nelze nadále hovořit o „nemravné námitce“. Vzhledem k výše uvedeným požadavkům na kvalitu námitky, tedy zákazu zneužití práva s principem poctivosti, lze ale takovou obdobnou námitku eventuálně označit jako „nepoctivou“ ve smyslu § 6 OZ či s odkazem na § 8 OZ jako námitku představující zneužití práva. *„Dosavadní judikatura týkající se rozporu námitky promlčení s dobrými mravy je však rámcově použitelná i pro OZ“*.⁴⁸ Dobré mravy lze vymezit vůči zneužití práva jako podkategorii. Rozpor s nimi může přispět právě k závěru soudu, že bylo právo zneužito.⁴⁹

Přesnou definici korektivu dobrých mravů nikde v zákoně nenalezneme. Jedná se opět o institut známý již v právu římském, který je důležitý pro celou materii soukromého práva. Řadí se mezi neurčité právní pojmy, jež lze široce vymezit a taková vymezení jsou utvářena hlavně v rámci judikatury. Až právě na základě praxe se formoval, a stále formuje, význam dobrých mravů. Označujeme jím tak souhrn společenských, kulturních a mravních norem. Jistá neměnnost je naznačena i společností, kterou je význam upevňován, a to zejména na základě

---

⁴⁷ ČERNÝ, Miroslav, Vladimír HALOUZKA. *Námitka promlčení a zneužití práva*. Právník, 1983, č. 10.

⁴⁸ MELZER, Filip a Petr TÉGL. *Občanský zákoník: velký komentář*. Svazek III, § 419-654 a související společná a přechodná ustanovení. Praha: Leges, 2014. Komentátor. 897-898s. ISBN 978-80-7502-003-1.

⁴⁹ PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, § 8, marg. č. 7.

dlouhodobějšího a historicky podmíněného užívání, a tím i konkludentního uznání významu většinou společnosti.⁵⁰

Vznesení námitky *de lege lata* a institut námitky promlčení v rozporu s dobrými mravy být nemůže. Jedná se totiž o předvídatelné chování a legitimní právní instrument, zákonem zakotvený, naplňující svůj nezaměnitelný účel. I když by se na první pohled mohlo zdát, že je promlčení a navazující námitka nemorální, jelikož náležející práva nepřiznává, není tomu tak.

Na myšlenku, že je v určitém směru rozpor s dobrými mravy již vlastně jakýmsi „předpokladem“ institutu promlčení, poukázal ve svém článku Hanuš. Promlčení je podle něj: „*imanentně založeno na rozporu s dobrými mravy, ačkoliv z něho pochopitelně a priori nevychází. Jak jinak chápat neochotu dlužníka splnit svůj dluh, s přihlédnutím k jeho možnosti tuto právně relevantně projevit po uplynutí příslušné doby vznesením námitky promlčení, je nasnadě, a proto není v tomto směru třeba bližšího výkladu*“.⁵¹

Uplatnění je vázáno na přesné podmínky, proto institut při použití ničemu neodporuje. Opět u toho přihlížím k formující se zásadě *vigilantibus iura scripta sunt*, pro promlčení tak všeobecně charakteristickou. V případě zanedbání práva věřitelem, je následkem poškození v podobě oslabení práva, avšak zákon sám toto oslabení předvídá. Vznesení námitky promlčení zkrátka není a nemůže být jednáním zakázaným, nýbrž naopak. To vše ale platí, pokud není institut úmyslně zneužit či uchopen nepoctivě v rukou dlužníka.

Někdy, avšak zřídka, může nastat stav, kdy se námitka promlčení ocitne v přímém rozporu s dobrými mravy, respektive se jejím vyřčením zneužije dotyčného práva na úkor oprávněného. Poté se soud musí zaobírat tím, zda námitka byla podána v souladu s právními zásadami. Pokud zjištěním dojde k výsledku negativnímu, vyřkne neplatnost. NS takovéto tvrzení týkající se možné neshody námitky s probíraným korektivem několikrát potvrdil. Judikoval tak třeba následovně: „*Uplatnění námitky promlčení by mohlo být zcela výjimečně výkonem práva v rozporu s dobrými mravy pouze tehdy, jestliže by tato námitka byla pouze prostředkem umožňujícím značně poškodit účastníka právního vztahu*“.⁵²

Prohloubení soudní praxe, co se týče této problematiky neopomenul ani ÚS ve svém nálezu ze dne 6.9.2005: „*Není pochyb, že námitka promlčení zásadně*

⁵⁰ NEZDAŘIL, Aleš. *Námitka promlčení v rozporu s dobrými mravy?* Právní rádce. 2008, č.3., 9s.

⁵¹ HANUŠ, Libor. *Je námitka promlčení způsobila založit výkon práva v rozporu s dobrými mravy?* Právní rozhledy. 2003. č.3.

⁵² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28.11.2001, sp.zn. 25 Cdo 2905/99.

dobrym mravum neodporuje“, když však dále dodává, že *„mohou nastat situace (např. v poměru mezi nejbližšími příbuznými), že uplatnění této námitky je výrazem zneužití práva na úkor účastníka, který marné uplynutí promlčecí doby nezavinil a vůči němuž by za takové situace zánik nároku na vydání bezdůvodného obohacení v důsledku uplynutí promlčecí doby bylo nepřiměřeně tvrdým postihem ve srovnání s rozsahem a charakterem jím uplatňovaného práva a s důvody, pro které své právo včas neuplatnil.“* V odůvodnění nálezu doplnil, že: *„Pojem "dobré mravy" nelze vykládat pouze jako soubor mravních pravidel užívaných jako korektiv či doplňující obsahový faktor výkonu subjektivních práv a povinností, ale jako příkaz soudci rozhodovat v souladu s ekvitou (haec aequitas suggerit.)“*, což ve svých důsledcích znamená nastoupení cesty nalézání spravedlnosti.⁵³

Ještě bych dále uvedla důležitý poznatek, a to že jednání, které by mělo odporovat právně uznaným zásadám a neslo by v sobě úmyslnou snahu o poškození strany druhé (tzv. šikanózní výkon práva), musí být provedeno v nějaké hodnotové míře. Jen pak by účastník mohl úspěšně namítat rozpor námitky s dobrými mravy a bránit se proti ní. Z toho opačně plyne, že nepůjde o námitku v rozporu s dobrými mravy, potažmo tedy zneužití práva, pokud bude takovým způsobem odporovat jen zanedbatelně, bez většího zásahu. Vždy však záleží na specifických okolnostech případu, za nichž ji povinný namítnul. Jak tedy ustanovil NS: *„Tyto okolnosti musí být naplněny v natolik výjimečné intenzitě, aby byl odůvodněn tak významný zásah do principu právní jistoty, jakým je odepření práva uplatnit námitku promlčení.“*⁵⁴ Při zvážení rozporu s dobrými mravy se tak soudce v jisté míře řídí i svým právním citem za účelem posouzení míry závažnosti a intenzity zneužití práva.⁵⁵

2.1.4. Formulace a obsah námitky

Zákonodárce se v OZ vyjadřuje k vznesení námitky v § 610 pouze stroze, a to jen k její možnosti namítnutí. Jak má ovšem tento právní úkon vypadat? To již blíže nespecifikuje a neupřesňuje žádnou příslušnou formu ani obsah. U výše citovaného rozsudku NS již bylo řečeno, že se jedná o *jednostranný, výslovný a adresný právní úkon*. Následně toto slovní spojení podrobněji rozebereme.

⁵³ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 6.9.2005, sp. zn. I. ÚS 643/04.

⁵⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31.10.2007, sp.zn. 33 Odo 561/2006.

⁵⁵ PULKRÁBEK, Zdeněk. *Mezi pravidly a libovůlí (poznámky k individuální spravedlnosti)*. In: RONOVSÁ, Kateřina, Bohumil HAVEL a Petr LAVICKÝ. *Pocta prof. Janu Hurdíkovi k 70. narozeninám: základní otázky života, práva a vůbec...!* Brno: Masarykova univerzita, 2021. 200-201s. ISBN: 978-80-210-9937-1.

Jednostranným jednáním je jednání vznikající na základě vůle jediné strany, když v tomto právním vztahu jím bude strana povinného. To mimo jiné neodporuje situaci, jež může nastat, tedy existence více než jednoho povinného subjektu, zavázaného vůči oprávněnému - tzv. pluralita subjektů. Vzniklá problematika by se dále posuzovala dle charakteru plnění, či už je nedělitelné, dělitelné nebo solidární.⁵⁶ Pluralitou subjektů se budu dále zabývat ještě při výkladu o subjektech oprávněných vznést námitku promlčení.

Odvětví soukromého práva disponuje právem výběru libovolné formy jednání bez větších nucených formalit. Známe tak učinění ústní, písemné nebo konkludentní. Je na uvážení každé osoby jakou si vybere, pokud tak přímo pro daný právní vztah neomezuje či nezakazuje zákon. Popřípadě si mohou některou z posibilit vyloučit účastníci právního vztahu sami.

OZ formu namítnutí promlčení nijak více nespecifikuje, jedná se o neformální úkon a výběr by tak měl zůstat na dlužníkovi. Nicméně je podstatné si všimnout, že mlčky by vznést prakticky jakoukoliv námitku a dostat zamýšleného cíle, šlo skutečně s nemyslitelnými obtížemi. To právě taktéž s odkazem na definici námitky promlčeného práva jako *výslovného* úkonu v rozsudku NS. Z toho implicitně vyplývá ústní namítnutí, jež bude pravděpodobně nejčastější, ale taktéž písemné podání. Přitom postačí, aby povinný, výslovně neboli slovy, pronesl pouhý podnět v podobě namítnutí uplynutí dlouhého časového úseku a svůj záměr již neplnit. Není nutno použít určité výrazy, a proto slova jako „promlčení“ či „námitka“ vůbec nemusí zaznít.⁵⁷ Jen na takové vyřčené námitky může soud z logiky věci, a ze zákona, reagovat a vypořádat se s nimi, jakožto se svými povinnostmi. Vyřešit podanou námitku musí vždy, nemůže vůči ní zůstat nečinný. Negativně tak ještě potvrdil právní větou ÚS: „*Nereaguje-li obecný soud na řádně vznesenou námitku promlčení účastníkem řízení, dojde k porušení práva na soudní ochranu zaručeného v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.*“⁵⁸

V druhé rovině bych považovala, že je nutné se *výslovně* dovolat *promlčení* konkrétního práva, tedy namítnout *uběhnutí promlčecí doby*. Jen tím lze přivodit

---

⁵⁶ MELZER, Filip a Petr TĚGL. *Občanský zákoník: velký komentář*. Svazek III, § 419-654 a související společná a přechodná ustanovení. Praha: Leges, 2014. Komentátor. 898-899s. ISBN 978-80-7502-003-1.

⁵⁷ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník: Komentář*, Svazek I, (§ 1-654). [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-1]. § 610. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁵⁸ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 29.3.2021, sp.zn. IV. ÚS 2983/20.

požadovaný zánik nároku a oslabení práva. Při odmítnutí výkonu povinnosti z jiného důvodu by se o promlčení nejednalo.

Adresným úkonem je pak ve smyslu námitky promlčení míněno její určení pro konkrétního oprávněného, kdy doručení do jeho dispoziční sféry je poté předpokladem perfekce. V řízení tak rozumíme okamžik jejího vyřčení před adresátem přímo u soudu a možnost seznámení a srozumění se s ní.⁵⁹

V navazujícím výkladu se zaměřím na obsah. Ten je podle ustanovení § 555 OZ klíčovým při posuzování právního jednání a právních vztahů. Obsah má přednost před označením nebo jiným pojmenováním úkonu, respektive je rozhodující v případě pochybností. V kontinuitě na zmíněnou neformálnost námitky, bude dostačujícím vyslovením právě pouhého podnětu promlčeného práva. Není nutno činit nějaké specifické podání s formálními náležitostmi. Pouze z obsahu musí být patrné čeho se chce osoba domoci. Dostatečná pak bude formulace námitky ve smyslu poukázání na marně proběhlou promlčecí lhůtu, na zjevné uplynutí velkého množství času, nevyčerpání možnosti obrany subjektivního práva náležejícího věřiteli atd.

Jelikož vznesení směřuje k zániku nároku a oslabení práva, musí být tento zásah odůvodněn, když „*důvodnost námitky promlčení soud zkoumá ve vztahu k nároku uplatněnému žalobou; není významné, jak účastníci nárok kvalifikovali po právní stránce a z jakých právních důvodů byla námitka promlčení vznesena*“⁶⁰

Dále k tomu jiný rozsudek NS sp. zn. 28 Cdo 3087/2018: „*V okamžiku, kdy žalovaný dostojí povinnosti řádně námitku promlčení odůvodnit, může se jí soud zabývat ve vztahu k žalobním tvrzením, případně ve vazbě na zjištěný skutkový stav věci.*“ Pokud by však soud považoval vyjádření k tomuto za nedostatečné, má účastníka vyzvat k doplnění. Namítající má zkrátka zřetelně vyjádřit svůj nesouhlas s žalobou z důvodu promlčení nároku. „*Hodnocení, zda vyjádření žalovaného je ve smyslu ustanovení § 114b odst. 1 o. s. ř. kvalifikované závisí nejen na samotném jeho obsahu, ale i na tom, jaká skutková tvrzení jsou uvedena v žalobě, k níž se má na základě výzvy soudu žalovaný vyjádřit.*“⁶¹

---

⁵⁹ ZUKLÍNOVÁ, Michaela. Definice právního jednání podle (nového) občanského zákoníku II. In: *Právní prostor* [online]. 27.4.2015 [citováno 28.2.2023]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/k-definice-pravniho-jednani-podle-noveho-obcanskeho-zakoniku-ii>

⁶⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28.1.2011, sp. zn. 33 Cdo 2634/2008.

⁶¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17.10.2018, sp. zn. 28 Cdo 3087/2018.

2.2. Hmotněprávní jednání, procesní úkon

Povaha námitky promlčení je značně rozporuplné téma. Na tom, zda se jedná o *hmotněprávní jednání* či *procesní úkon* se právní teoretici zcela jistě neshodují a vedené debaty na toto téma hovoří o svém. Procesní charakter by mohl vyplývat z povinnosti vznesení v průběhu řízení před soudem. Hmotněprávní charakter je však zřetelný z její úpravy ve hmotném kodexu OZ. Nenachází se tak v tomto společný závěr, a proto se na věc pokusím nahlédnout oběma pohledy.

Zákonnou úpravu právního jednání nalezneme v § 545 a násl. OZ, když se jím rozumí takové jednání, které vyvolá v něm vyjádřené právní následky nebo i ty, jež plynou ze zákona, z dobrých mravů, ze zvyklostí či zavedené praxe konkrétních stran. K vyvolání následků právního jednání, kterými jsou vznik, změna, či zánik práv a povinností, musí být podle OZ zjevně projevena vážná vůle jednající osoby. Pro existenci a platnost právního jednání je uzákoněno několik náležitostí, jež mají být proto splněny. Ty jsou dány například na jednající subjekt či vůli a její projev.⁶²

Úkony procesní jsou ty, jenž jsou činěny subjekty v průběhu civilního řízení a mají vliv na jeho zahájení, průběh a skončení. „*Na rozdíl od právních jednání, jejichž činění je v důsledku zásady soukromoprávní autonomie omezováno jen minimálně, díky čemuž se osobám soukromého práva otevírají široké možnosti ovlivňování vlastního právního postavení v souladu s jejich vůlí, je prostor k podnikání procesních úkonů vymezen relativně úzce.*“ Dělíme je pak na procesní úkony dispoziční, jimiž se nakládá s řízením a jeho předmětem, a dále na úkony prosté, kterým je například nahlížení do spisu. Strany u procesních úkonů projevují vůli, kdy následkem je pak vznik, změna nebo zánik civilněprávního vztahu. V tom se odlišují, jak je vidno, od hmotněprávních jednání. Další patrný rozdíl je, že procesní úkony jsou zejména kvůli právní jistotě činěny výslovně, nestanoví-li zákon jinak - pouze výjimečně pak nevýslovně. U hmotněprávních jednání lze mluvit mimo těch výslovných, o konkludentních projevech, projevech činěných mlčky, konáním či nekonáním či jakkoliv jinak, ale s požadavkem nepochybnosti o tom, co svým projevem osoba sledovala. Procesní úkony jsou ovládány zásadou

---

⁶² ZUKLÍNOVÁ, Michaela. Definice právního jednání podle (nového) občanského zákoníku I. In: *Právní prostor* [online]. 20.4.2015 [citováno 1.3.2023]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/definice-pravniho-jednani-podle-noveho-obcanskeho-zakoniku>

bezformálnosti na základě § 41 odst. 1 OSŘ, když zpravidla přítomný účastník u soudu činí v ústní podobě, v písemné pak na dálku. Ustanovení § 559 OZ formu právních jednání také ponechává na tom, kdo jej činí, pokud není zákonem či ujednáním stran stanoveno odlišným způsobem.

Příznačná je koncentrace procesních úkonů do určité fáze řízení. Pokud účastník učiní opožděně, žádných účinků nemůže nastat. Adresností rozumíme další znak úkonů činěných v procesu. Jsou povětšinou konány vůči soudu z toho důvodu, aby tak byly schopny zamýšlené následky vůbec vyvolat. V některých případech je však důležité jejich adresování zároveň i druhé straně a účastníku procesu.

Dále při komparaci nelze vynechat, že ač je kritériem posuzování úkonu a jednání, podle § 555 odst. 1 OZ a podle § 41 odst. 2 OSŘ, obsah, nikoliv jeho označení, jeho následné zkoumání se odlišuje. Pro právní jednání je totiž důležitá skutečná vnitřní vůle a skutečný dolus jednajícího ve smyslu § 556 odst. 1 zpřesněným odst. 2 OZ. U hmotněprávních jednání se tedy hovoří o tzv. *teorie vůle*. A contrario, pro procesní úkony je určující projev vůle procesní strany.⁶³ Tzv. *teorie projevu* označuje, že soud hledí jen na to, co vzhledem k němu bylo projevováno a již pro něj není důležitou informací, zda to takto účastník zamýšlel nebo se jinak zmýlil, nejednal vážně či svobodně. Hledí pouze na úkon navenek, a na to, zda je určitý a srozumitelný.⁶⁴ Tato teorie není nikde v procesních zákonech výslovně uvedena, nýbrž je vyplnutím z principu rychlosti a hospodárnosti. Kdyby soud měl za povinnost zkoumat vnitřní vůli účastníka, značně by ho to mohlo při rozhodování věci zdržet a ztížit tak celý proces. Projevená vůle se však zkoumá v kontextu celé procesní situace.⁶⁵

Cílem dosavadního předloženého výkladu bylo poukázat na základní rozdíly mezi hmotněprávním jednáním a procesním úkonem, což se domnívám, bylo pro započítání této kapitoly nezbytné. Problematika této materie je jistě širší, ale její další rozvinutí by přesahovalo rozsah potřebný pro tuto konkrétní práci.

V průběhu řízení může mít jednání účastníků vůči soudu kromě procesních účinků i ty hmotněprávní. Zaprvé může být procesní úkon součástí skutkové

---

⁶³ DVOŘÁK, Bohumil. *Procesní úkony stran řízení*. Právní rozhledy. 2018, č.3.

⁶⁴ SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. 203-204s. ISBN 978-80-7400-673-9.

⁶⁵ ŠÍNOVÁ, Renáta, HAMULÁKOVÁ, Klára a kol. *Civilní proces: Obecná část a sporné řízení*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020. 112-113s. ISBN 978-80-7400-787-3.

podstaty hmotněprávní normy, která pak s daným procesním úkonem spojuje právě účinky hmotněprávní. Tak příkladmo ustanovení § 648 OZ - vyvolání hmotněprávních účinků v podobě stavení promlčecí lhůty nastane v případě podání žaloby, jakožto učiněného procesního úkonu. Druhou možností je ta obrácená, kdy je naopak hmotněprávní jednání součástí skutkové podstaty procesní normy. V praxi například u postoupení pohledávky dojde k procesnímu nástupnictví - § 107 OSŘ.⁶⁶ Ve svém příspěvku ohledně procesních úkonů Dvořák dodává, že je tato druhá možnost rovnou uzákoněna: „*Domácí právní úprava s takovou eventualitou přímo počítá, když upravuje účinky hmotněprávního jednání strany „učiněného vůči soudu“ (srov. § 41 odst. 3 OSŘ), tj. prostřednictvím procesního úkonu.*“⁶⁷ Podrobněji rozebráno – prostřednictvím procesního úkonu, tak může účastník předložit tvrzení o hmotněprávním jednání, buď takového, které bylo již předem uskutečněno před zahájením řízení, anebo takové jednání může provést až v rámci a tedy spolu s procesním úkonem.

Dále Dvořák analyzuje vyčlenění dalšího případu od těchto dvou výše popsaných. Tím jsou tzv. *procesní úkony s dvojitou funkcí* („Doppelfunktionelle Prozesshandlungen“). Dvojitá funkce je civilisty vysvětlována tak, že procesním úkonem, činěným opět logicky u soudu, nastávají účinky jak procesní, tak zároveň i hmotněprávní. Nutno navíc dodat, že u každé jednotlivé funkce zvlášť, se jednání vždy posuzuje podle dílčí dotčené - hmotné či procesní - právní normy.⁶⁸ Dvořák k tomu konečně rozvíjí problematiku, která je ve smyslu tohoto výkladu přesahující, a kterou Pulkrábek, i pro účely tohoto výkladu, dostatečně a stručně shrnuje: „*Zásadní otázkou ovšem zůstává, zda účinnost (platnost) jednání podle norem jednoho odvětví je závislá na účinnosti (platnosti) podle norem odvětví druhého.*“ Ovšem možnost oné vzájemné závislosti záhy zpochybňuje, poukazující na to že jak OZ, tak ani OSŘ ji v sobě žádným způsobem neupravují.

Procesní úkony s dvojitou funkcí dále rozděluje na tři podkategorie:

- hmotněprávní jednání spojené s jeho procesním uplatněním
- uznání nároku a vzdání se nároku
- soudní smír⁶⁹

---

⁶⁶ ŠÍNOVÁ, Renáta, HAMULÁKOVÁ, Klára a kol. *Civilní proces: Obecná část a sporné řízení*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020. 120-121s. ISBN 978-80-7400-787-3.

⁶⁷ DVOŘÁK, Bohumil. *Procesní úkony stran řízení*. Právní rozhledy. 2018, č.3.

⁶⁸ Taktéž tam.

⁶⁹ ŠÍNOVÁ, Renáta, HAMULÁKOVÁ, Klára a kol. *Civilní proces: Obecná část a sporné řízení*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020. 121s. ISBN 978-80-7400-787-3.

Pro materii této práce je relevantní dále rozebrat pouze jednání hmotněprávní, jež je spojeno s jeho procesním uplatněním. Jedná se o takové hmotněprávní jednání, které je činěno v procesu právě prostřednictvím soudu, jelikož konkrétně od něj účastník požaduje a očekává, že k úkonu přihlédně a vezme jej v potaz při rozhodování v dané věci. Protistrana, které je de facto jednání taktéž adresováno, zde sehrává i svou roli.

Jde tedy o to, že: „*jediné jednání je tak hmotněprávním jednáním a zároveň svým procesním uplatněním.*“ Posouzení účinnosti (platnosti) úkonů, co se těchto týče, je u každého zvlášť podle OZ a podle OSŘ, leč hlavní důraz je na normu procesního práva. Soud by totiž úkon, který nebyl řádný a nebyl učiněn vzhledem k němu včas, již dále neposuzoval, tedy ani jeho účinky.

Konkrétními příklady hmotněprávních jednání, která jsou zároveň i procesním uplatněním jsou dovolání se relativní neplatnosti, odstoupení od smlouvy, započtení, namítnutí relativní neplatnosti. Mohla by se sem zařadit i právě sledovaná námitka promlčení.

Co by však znamenalo, když by strana hmotněprávní jednání činila u soudu, ale nejdříve pouze vůči protistraně a až následně v druhé řadě vůči soudu? Nejednalo by se pak o procesní úkon s dvojí funkcí, a obdobně by se tak nejednalo i v případě, když by bylo vzhledem k soudu uplatněno hmotněprávní jednání, jež bylo učiněné již dříve mimosoudně před zahájením řízení. „*V takových případech představuje hmotněprávní jednání skutečnost, k níž je soud povinen jako k jakékoli jiné skutečnosti přihlédnout i bez návrhu, pakliže se o ní dozví. To plyne nikoli z hmotného práva, nýbrž z práva procesního, konkrétně z modifikované zásady projednací.*“ Tak se snaží ještě Pulkrábek blíže charakterizovat procesní úkony s dvojí funkcí. Zároveň tuto myšlenku ukazuje na příkladu relativní neplatnosti. U jejího namítnutí se totiž „namítnutím“ rozumí jak namítnutí soudní, tak dovolání se⁷⁰ relativní neplatnosti vůči druhému mimo soud - před zahájeným soudním řízením. K relativní neplatnosti by pak soud pohlížel, a byl nucen pohlížet, ve světle projednací zásady, jako k rozhodné skutečnosti účastníkem tvrzené.⁷¹

Povaha námitky promlčení by tak tímto výkladem mohla být objasněna, avšak není tomu tak zcela. Jak již bylo řečeno, na rozlišení mezi hmotněprávní jednání či procesní úkon nepadá jednotný závěr. Je kritériem pro toto odlišení

---

⁷⁰ Podrobněji k pojmům „namítnutí“ a „dovolání“ u vznese námitky relativní neplatnosti viz dále v kapitole 2.3.2. *Uplatnění mimo soud*

⁷¹ ŠÍNOVÁ, Renáta, HAMULÁKOVÁ, Klára a kol. *Civilní proces: Obecná část a sporné řízení*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020. 121-122s. ISBN 978-80-7400-787-3.

charakter účinků, které akty vyvolávají? - tak dále rozvíjí podnět Pulkrábek.⁷² Následující část přiblíží některé z pohledů zastánců jedné i druhé possibility. Přesvědčivé argumenty pro ten či onen pohled můžeme najít u obou skupin.

Začneme-li hovořit o námitce promlčení jako o hmotněprávním jednání, přiklání se k tomu většina teoretiků.

„*Vznesení námítka promlčení je jednostranné adresované hmotněprávní jednání dlužníka. Tato teze by neměla být kontroverzní, neboť je dlouhodobě vyslovována v české judikatuře i části doktríny,*“ komentuje Brim a poukazuje i na konkrétní judikáty NS. Konstatuje, že ne tak přesně a jednoznačně se hovoří i o námitce, jež nese hmotněprávní následky. Při odůvodnění svého názoru, námítka promlčení jako hmotněprávního jednání, ukazuje na německou nauku a právní řád - zde se tato námitka považuje za podobný akt právnímu jednání, na něhož se pravidla jednání použijí s přiměřeným způsobem. Konečně tvrdí, že pouze tento závěr dostatečně vysvětluje možnost aplikace různých hmotněprávních kategorií. Tím má na mysli zneužití práva a rozpor s dobrými mravy a využití jiných pravidel, jež normuje hmotněprávní úprava. Jsou jimi pravidla o výkladu právních jednání podle § 555 a násl. OZ, jimž námitka promlčení proto podléhá, jak už v diplomové práci zaznělo.⁷³

Brim odlišuje na jedné straně námítka promlčení jako hmotněprávní jednání, jehož adresátem je věřitel, neboť mu odpírá jeho právo kvůli promlčení. Tím mu říká, že z důvodu marně uplynuté promlčecí lhůty, nevyužití k vymožení náležejícího práva, mu již odmítá plnit. Na druhé straně pak rozlišuje procesní přednes dlužníka před soudem, jemuž dává najevo, že se promlčení již dovolal a vznesl hmotněprávní námítka promlčení. Adresátem je v tomto případě soud, po kterém dlužník de facto žádá, aby rozhodl v jeho prospěch.

V případě, že by ale dlužník namítnul promlčení až přímo v soudním řízení (tedy nikoli mimosoudně), spojí se vlastně tato dvě vymezená uplatnění - hmotněprávní jednání, procesní úkon - v jednu jedinou podstatu. Dovolání se hmotněprávní povahy vůči věřiteli a procesní úkon namítnutí vůči soudu bude totiž

---

⁷² ŠÍNOVÁ, Renáta, HAMULÁKOVÁ, Klára a kol. *Civilní proces: Obecná část a sporné řízení*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020. 121-122s. ISBN 978-80-7400-787-3.

⁷³ LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2022, 1956s. marg. č.5-6.

učiněno naráz ve stejný čas v soudním řízení. Ačkoli by vymezení splynulo, stále se dá alespoň analyticky, rozbořem rozlišit.⁷⁴

Míním, že by se pak dalo opět hovořit o námitce promlčení jako o procesním úkonu s dvojitou funkcí s ohledem na § 41 odst. 3 OSŘ. Jediným úkonem by nastaly jak účinky procesní, to zejména v podobě nepřiznání práva věřiteli, tedy zamítnutí jeho podané žaloby, tak i účinky hmotněprávní - oslabení daného práva v podobě zániku nároku.

Kromě jiných, přihlíží k hmotněprávní povaze námítky promlčení Švestka. V komentáři k ObčZ upřesňuje, že má hmotněprávní důsledky.⁷⁵

Fiala a Kindl se vyslovují též tímto směrem a námitku promlčení berou jako hmotněprávní úkon. Pojí s tím několik konsekvencí. Mimo to, že se tento úkon stává účinným až doručením do sféry adresáta, stejně jako Brim naznačují z toho vyplývající možnost neplatnosti námítky, respektive porovnávání výkonu práv v souladu s dobrými mravy. Námitka promlčení tak, jelikož je dle nich úkonem hmotněprávním, může rozporovat dobrým mravům. Nevylučují i, a to sice marginální a obtížně uchopitelnou možnost, neplatnost námítky kvůli neurčitosti nebo nesvobodě.⁷⁶

Sdílený názor o zařazení námítky promlčení, coby hmotněprávního jednání najdeme například u komentujícího Drápala.⁷⁷

Námitka promlčení jako procesní úkon je pak opačným pohledem na uvedenou problematiku. Toto tvrzení patrně pramení z toho, že je uplatňována pouze před soudem v soudním řízení a ne mimo něj, jak o tom prakticky a přímočaře hovoří § 610 odst. 1 OZ.

Jasný pohled na věc si lze ukázat na komentáři Tégl a Weinholda. Začínají tak, že promlčení je bezpochybně institutem hmotného práva, který má ale i mnoho procesních aspektů. Samotné právo námítky promlčení vidí ovšem jako procesní úkon, jenž se uplatňuje u soudu, třebaže má opravdu podklad v normách práva hmotného. Dokonce zacházejí až tak daleko, že debaty o povaze námítky promlčení absolutně odmítají, přičemž pokládají za jediné správné východisko institut

---

⁷⁴ LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2022, 1956s. marg. č.9.

⁷⁵ ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J.ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník I. § 1-459. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, 584s. ISBN 978-80-7400-108-6.

⁷⁶ FIALA, Josef a Milan KINDL. *Občanské právo hmotné*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. 95s. ISBN 978-80-7380-228-8.

⁷⁷ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I, II. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, 261s.

procesního práva. Relevantní význam má tedy jen v případě chápání jako úkonu procesního.⁷⁸

Myšlenku, že z důvodu svých konsekvencí, se jedná o institut jež hraničí mezi právem hmotným a procesním, zachycuje několikrát i Svoboda. Ba dokonce vidí zařazení námitky promlčení spíše k procesnímu institutu, což přičítá skutečnosti, že lze relevantně uplatnit pouze v započatém soudním řízení. Snaží se zdůvodnit, že právě procesní úprava, nikoli hmotná, ustanovuje lhůtu pro uplatnění před soudem, tedy možnost vznést ji kdykoliv až do koncentrace řízení. Její pozdější akceptace je možná jen za specifických okolností. Z toho vyplývá, že režim uplatnění námitky promlčení se bude řídit podle pravidel procesních, ačkoli je základní jádro námitky upraveno v ustanovení § 610 odst. 1 OZ, jež ji vnímá jako druh procesní obrany. Primárně tak vychází z hmotného práva, ale svými následky dosahuje je mimo tyto normy.

Opěrný bod Svobodova tvrzení tkví zároveň v soudní praxi. Jestliže NS ve svých rozhodnutích judikuje nepromlčitelnost práva námitky promlčení, počíná si tak kvůli tomu, že jde o právo procesní, opakovaně ne o právo hmotněprávní. Další opěrný bod svého tvrzení je judikát NS, jež přiznává vedlejšímu účastníku potřebu rovnocenné procesní obrany jako účastníku. Jelikož disponuje stejnými prostředky, disponuje taktéž námitkou promlčení. Z tohoto vyvozuje, že námitka promlčení musí být zajisté procesního charakteru, když sama o sobě povaha hmotné normy takové právo vedlejšímu účastníku neposkytuje.⁷⁹

Zůstaneme-li stále u Svobody, ještě v jiném ze svých článků k tomuto příležitě zmiňuje, že ten stejný postoj, kdy námitka promlčení (nebo případně i obrana proti ní vznesená), nemá hmotněprávní ale procesní charakter, podporuje i francouzská a německá jurisprudenc. Obě vyvozují procesní následek promlčení. Nepromlčují totiž právo, ale právo podat žalobu a odráží v sobě římskoprávní koncept promlčení žalob. V komparaci s OZ pak zeslabení hmotného práva způsobí právě zamítnutí žaloby soudem po vznesené námitce.

Konečně vysvětluje koncepci ustanovení OZ o promlčení, když: „*Na prvé místo zdůrazňuje hmotněprávní charakter promlčení: „Nebylo-li právo vykonáno v promlčecí lhůtě, promlčí se a dlužník není povinen plnit.“ (§ 609). Vzápětí však*

---

⁷⁸ MELZER, Filip a Petr TÉGL. *Občanský zákoník: velký komentář*. Svazek III, § 419-654 a související společná a přechodná ustanovení. Praha: Leges, 2014. Komentátor. 895s. ISBN 978-80-7502-003-1.

⁷⁹ SVOBODA, Karel. *K právním úkonům s vlastnostmi na pomezí práva hmotného a procesního*. Časopis pro právní vědu a praxi. 2012, č.2.

připomíná jeho procesněprávní polohu, když deklaruje, že „k promlčení soud přihlédne, jen namítne-li dlužník, že je právo promlčeno“ (§ 610 odst. 1).“⁸⁰

Na závěr této kapitoly, zabývající se poukázáním na problematiku posouzení povahy námítky promlčení, bych se chtěla ztotožnit s názorem, že jde o hmotněprávní jednání s procesním uplatněním, a tedy procesní úkon s hmotněprávní a i procesní funkcí. Zaujaly mě dále i myšlenky Svobody, líbí se mi, že se pozastavuje nad příliš striktním pojetím rozdělení práva na hmotné a na procesní. Teorie samozřejmě vymezuje tato dvě právní odvětví, kdy kritériem rozdělení je pak účel právní úpravy. Za hmotné právo se označuje souhrn právních norem, jež stanovují subjektivní práva a povinnosti svým adresátům a směřují tím bezprostředně k naplnění účelu práva. Procesní právo pak zahrnuje normy, jež regulují postup domožení nebo realizování svých subjektivních práv a povinností, slouží proto k naplnění účelu zprostředkovaně. *„Vztah mezi právem hmotným a procesním je však komplexnější a nelze jej redukovat na vztah účelu a prostředku.“⁸¹*

V návaznosti na tuto tezi bych se tak vrátila k dříve položené otázce, a to zda-li je kritériem pro odlišení hmotněprávního jednání od procesního úkonu charakter účinků, ke kterým směřují. Domnívám se, že v případě námítky promlčení směřuje k oběma účinkům, hmotného i procesního práva, které jsou na sobě navzájem závislé a je rozumnější je brát jako celek. Nelze říci právě z důvodu provázanosti, jestli je pouze jedním či oním institutem.

Svoboda potom kritizuje upjatý postup obecných soudů, kdy právní úkon hodnotí na podkladě tohoto striktního rozdělení. Jurisdikce tak nebere, a především v minulosti nebrala, v potaz hybridní povahu některých úkonů do té míry, jak by měla nebo tak nekoná vůbec. Soudy mají při posuzování procesního úkonu tendenční sklon k posuzování právě pomocí procesní normy, a to i ohledně účinků, které mohou být například hmotněprávního charakteru. Dává proto za příklad žalobu, když říká, že navozuje rovněž účinky hmotněprávní jako stavení promlčecí lhůty. Tvrzení platí samozřejmě i naopak - to například u promlčecí námítky. Tento sklon je však samozřejmě nekorektní, a jak bylo uvedeno výše, každá z povah se má zkoumat komplexně, jak podle OZ, tak podle OSŘ.

---

⁸⁰ SVOBODA, Karel. *Námítka promlčení jako procesní institut*. 2012, č.8.

⁸¹ SVOBODA, Karel. *K právním úkonům s vlastnostmi na pomezí práva hmotného a procesního*. Časopis pro právní vědu a praxi. 2012, č.2.

I přes to, že při posuzování důsledků hmotněprávního jednání a při posuzování důsledků u procesního úkonu, je patrně mnoho odlišností, jež jsem zmiňovala v začátcích této kapitoly, podporuje to názor, že mají být posuzovány jednotlivě.⁸²

Úvahy o povaze námitky jsou propojeny i s dalším tématem. Tradičně se namítá při soudním sporu, kdy věřitel využívá svého zaručeného práva na soudní ochranu, nicméně opravdu se nelze dovolat i mimo soud? Pokud bychom považovali námitku za výhradně procesní úkon, pak by samozřejmě takové namítnutí mimo dosah adresáta neboli soudu nemohlo dostat svých účinků.

2.3. Adresát námítky promlčení

Jelikož je námitka promlčení, jak již bylo řečeno, adresným úkonem, musí být směřována vůči subjektu, aby mohla vůbec naplnit své účinky.

Vezměme za fakt, že je námitka promlčení hmotněprávní jednání, jež se uplatňuje během soudního řízení, čili procesní úkon s dvojí funkcí, jak rezultuje z předchozí kapitoly. V případě jejího adresování se pak musíme zaměřit na podmínky práva procesního ale taktéž i toho hmotného. Adresátem je v první řadě rozhodně soud. Procesně totiž námitku promlčení dlužník uplatňuje právě před soudem. Tím projevuje zájem na rozhodnutí meritu věci a chce, aby soud rozhodl v jeho prospěch. Jinak řečeno žádá ho tím, aby spor rozhodl zamítnutí žaloby z důvodu již promlčeného práva žalobce. Tím jsou splněny podmínky práva procesního.

Na druhé straně musí být naplněny i předpoklady hmotné normy, proto je úkon namítnutí promlčení adresován i konkrétní osobě, jíž bude ten, kdo podal soudu žalobu, a na jehož popud bylo sporné řízení zahájeno. Můžeme říci, že je námitka promlčení namítána prostřednictvím soudu vůči žalobci, popřípadě vůči jeho zástupci se zástupčím oprávněním. Jen tak v konečném důsledku může námitka promlčení efektivně působit.⁸³

Co se týče otázky adresování námítky jako procesního úkonu, nejeví se zde větších obtíží. Adresnost spočívá, že se o ní soud dozví, což může nastat zejména

---

⁸² SVOBODA, Karel. *K právním úkonům s vlastnostmi na pomezí práva hmotného a procesního*. Časopis pro právní vědu a praxi. 2012, č.2.

⁸³ ŠÍNOVÁ, Renáta, HAMULÁKOVÁ, Klára a kol. *Civilní proces: Obecná část a sporné řízení*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020. 124s. ISBN 978-80-7400-787-3.

během jednání. Problematictější a za povšimnutí hodné bude na druhou stranu adresování věřiteli.

Strany soudního sporu mohou činit i hmotněprávní jednání. K tomu § 41 odst. 3 OSŘ ustanovuje: „*Hmotněprávní jednání účastníka učiněné vůči soudu je účinné také vůči ostatním účastníkům, avšak teprve od okamžiku, kdy se o něm v řízení dozvěděli; (...)*“⁸⁴

Adresované hmotněprávní jednání je takové, které došlo do „sféry dispozice“ osoby adresáta. Právní jednání mu musí být dosažitelné, podstatné je, aby se seznámil s projevenou vůlí. Až pak bude jednání perfektní. Zmíněné vychází z hmotného práva a teorie dojití (§ 570 OZ).⁸⁵

Šínová má za to, že ustanovení OSŘ § 41 odst. 3 je však zapotřebí vnímat jako *lex specialis* k § 570 OZ, když procesní právo vychází při komunikaci s účastníky ještě z jiných principů, jež jsou upraveny procesními normami o doručování a komentuje, že „dozvědět se“ je nutné vyložit v jejich smyslu. Dozvěděni se dle ní znamená, že účastník byl přítomen řízení a o úkonu „ví“. V případě jeho nepřítomnosti je nutné počkat až se s tímto seznámí, a to zejména doručením mu písemnosti. Na to navazuje tak, že kromě faktického a „aktivního zjištění obsahu právního jednání“ se tím na druhou stranu musí rozumět i fikce seznámení se účastníka s doručovanou listinou, neboť nelze vyloučit jeho lhotejný postoj k věci.

U námitky promlčení tak vyvstávají otázky ve spojitosti s povahou, a tím zda na ni hledíme jako na hmotněprávní či procesní. Vymezení její povahy je pak důležité pro uplatnění právě § 41 odst. 3 OSŘ. „*Pokud bychom přijali posouzení námitky promlčení jako hmotněprávního jednání, nebylo by možné, aby soud ihned při tomtéž jednání zamítl žalobu, byla-li námitka promlčení uplatněna v řízení při jednání, jehož se žalobce neúčastnil, neboť není prokázáno, že se o ní žalobce dozvěděl.*“ Šínová dále nastiňuje i nestejnorodost praxe, kdy soudci, podle toho zda námitku berou spíše jako hmotněprávní jednání nebo procesní úkon, v případech nepřítomnosti účastníka jednání odročují a pro jiné to překážku neznamena. Mám za to, že její postoj k vyřešení dané situace je vhodný a adekvátní, proto se s ním

---

⁸⁴ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, § 41 odst. 3.

⁸⁵ ZUKLÍNOVÁ, Michaela. Právní jednání vůči nepřítomné osobě In: *Právní prostor* [online]. 8.9.2015 [citováno 9.3.2023]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/rekodifikace/komentar-k-noz-pravni-jednani-vuci-nepretimne-osobe>

ztotožňují, když uvádí, že nejvhodnější je výklad ve prospěch adresáta námítky. Z toho plyne odročení jednání a seznámení ho s namítnutím, poněvadž jen tím je zajištěna jeho možnost obrany.⁸⁶

Navazující text se zaměří na to, kdy je možné z časového aspektu námitku vůči adresátovi vznést, do jaké fáze na ni soud bude brát zřetel. Rozebereme tedy uplatnění v průběhu nalézacího řízení.

2.3.1. Uplatnění před nalézacím soudem

Z § 610 odst. 1 OZ vyplývá, že se námitkou lze účinně bránit před soudem. Věřitel podá žalobu a dlužník v rámci probíhajícího soudního řízení, tak jak odkazuje toto zákonné ustanovení, namítne, že plnit právoplatně nemusí, protože je právo promlčené. Je-li námitka důvodná, soud k tomu vždy přihlédne. V nalézacím řízení tak soud zjistí, že nárok již nemůže existovat, je promlčen, žalobu věřiteli zamítne a dá za pravdu dlužníkovi. Vystanou otázkou ale je, do jakého stádia nalézacího řízení může namítající právo uplatnit? Může ji vznést jen během řízení v prvním stupni nebo i po koncentraci, tedy před odvolacím soudem?

Koncentrace je upravena v § 118 odst. 1 OSŘ, kdy je pro tvrzení a důkazní povinnost zákonem vymezen určitý časový úsek a „stopstav“, do kdy může být těchto činěno. Byly vedeny diskuze jaký vliv má koncentrace řízení na námitku promlčení a jak je tím limitována. Otázku, kdy má účastník možnost promlčení tvrdit, zodpověděl NS rozsudkem pod sp. zn. 32 Odo 879/2002: *„Námitku promlčení vznesenou dlužníkem (povinnou osobou) však za uplatnění skutečností ve smyslu § 119a, § 205a a § 211a o. s. ř. považovat nelze. I když se dlužník námitkou promlčení dovolává právní skutečnosti, totiž uplynutí promlčecí doby, neuplatňuje samotnou námitkou promlčení takové skutečnosti, které by byl povinen uvést v rámci své povinnosti tvrzení, nýbrž uplatňuje pouze své právo dovolat se promlčení.“* Dále rozsudek ke koncentraci námítky promlčení jasně uvádí, že není výslovně nikterak zákonem upraven limit, když: *„Právo dlužníka vznést námitku promlčení žádný hmotněprávní ani procesní předpis nekoncentruje do určitého stádia řízení.“* Přičemž z její hmotněprávní úpravy vyvozuje, že ji lze uplatnit po celé soudní řízení až do pravomocného rozhodnutí ve věci. Tím pádem taktéž nic

---

⁸⁶ SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. 207-210s. ISBN 978-80-7400-673-9.

nebrání jejímu užití až v případě stádia odvolacího řízení, i když jak bude obratem vysvětleno, omezeně s určitými podmínkami.⁸⁷

Když proti sobě stojí žalobce a žalovaný a soud mezi nimi rozhoduje daný spor, jedná se samozřejmě o řízení sporné. V případě opravných prostředků ve sporných řízeních se pak uplatňuje principu neúplné apelace. Ten formuluje nepřipustnost a zákaz namítnutí nových skutečností či jiných důkazů, které účastník nevznesl již v řízení před soudem prvního stupně, tedy před koncentrací řízení.⁸⁸ Jak je to ve vztahu námítky promlčení vyjádřil NS v rozsudku sp. zn. 32 Odo 653/2003: „*V režimu neúplné apelace se však může odvolací soud zabývat námítkou promlčení vznesenou až v odvolacím řízení, jen není-li spojena s nepřipustným uplatňováním nových skutečností a důkazů.*“

NS tedy dovodil, že uplatnění námítky promlčení až před odvolacím soudem možné je. Nicméně, aby tak mohlo být učiněno, musí soud shledat námítku promlčení důvodnou. To může jen pokud mu „*umožní skutková tvrzení a důkazy uplatněné před soudem prvního stupně nebo jinak v tomto stádiu řízení vyšlé najevo posoudit rozhodné skutečnosti z pohledu hmotně právní úpravy promlčení a přijmout závěr o promlčení žalobou uplatněného nároku*“, jak taktéž ve stejném výše citovaném rozsudku NS judikoval.⁸⁹ V jiném rozsudku k tomu taktéž: „*Námítka promlčení je bezdůvodná, pokud z obsahu spisu a skutkových zjištění soudu prvního stupně nelze bez dalších okolností a důkazů posoudit promlčení práva, tj. že marně uplynula promlčecí doba.*“⁹⁰

Zejména právě z bohaté judikatury NS, jež podává ohledně této problematiky v zásadě stabilní výklad, je patrná již ustálená a konstantní soudní praxe.

Burešová se Zoubkem ve svém článku k tomuto tématu začínají výčtem názorů právní teorie, která se přiklání k možnosti uplatnění námítky během odvolacího řízení. Tak například: „*Na podporu stanoviska, že námítku promlčení lze uplatnit i v odvolacím řízení, je v první řadě uváděno, že námítka promlčení je svou povahou právní námítkou, respektive právním hodnocením, nikoli skutkovým*

---

⁸⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29.10.2003, sp. zn. 32 Odo 879/2002.

⁸⁸ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. Civilní právo procesní. 3.vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. 339s. ISBN 978-80-7380-714-6.

⁸⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 14.1.2004, sp. zn. 32 Odo 653/2003.

⁹⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.5. 2008, sp. zn. 32 Cdo 4291/2007.

tvrzením.“ Což má za příčinu, že nemůžeme uvažovat o rozporu s principem neúplné apelace.

Jejich vlastní názory k tomuto tématu jsou však negativní a snaží se tak společně předejít, proč je před odvolacím soudem námitka promlčení nepřípustná. Abychom tak situaci viděli z obou stran, dovolím si shrnout část jejich názorů, jež tuto koncepci měly odmítat.

Argumentace Burešové se Zoubkem spočívala v tom, že námitka promlčení je podle nich „skutečnost významná pro rozhodnutí věci“ ve smyslu ustanovení § 101 odst. 1 písm. a) OSŘ. U nich má účastník povinnost tvrzení, neboť tím má být dosaženo účelu řízení. Opět platí, že je námitka promlčení oprávněním a záleží tak na zvážení účastníka zda jej využije. Ovšem pouze využitím dosáhne právě svých požadovaných účinků řízení, a to zániku nároku a oslabení tím práva žalobce. Námitku tak řadí mezi „rozhodné skutečnosti“, když se dále domnívají, že zákonodárce v probíraném ustanovení účelně použil termínu „skutečnosti“ namísto „skutková tvrzení“ a opírají svou domněnku o „*zcela specifické postavení tohoto právního úkonu, ale i o systematický a teleologický výklad novely občanského soudního řádu č. 30/2000 Sb.*“

Poněvadž námitku takto kategorizují, spadá pod poučení soudu ve smyslu § 119a OSŘ, kdy všechny rozhodné skutečnosti musí být uvedeny ještě dávno před tím, než soud vyhlásí ve věci rozhodnutí. Z toho tím pádem pramení, že ji nepochybně nelze při odvolacím řízení uplatnit. Bude totiž novou skutečností, a proto nepřípustnou novotou.

V neposlední řadě argumentují proti možnosti uplatnění u odvolacího soudu taktéž tím, že námitka promlčení je dozajista právní tvrzení, ale vždy v sobě musí zahrnovat i tvrzení skutkové. „*K uplatnění námitky promlčení je vždy třeba zároveň uvést nebo alespoň poukázat na určitá již učiněná skutková tvrzení a nabídnout soudu k prokázání svých tvrzení důkazy. Každé takové tvrzení a každý takový důkaz ohledně skutkových okolností potřebných pro posouzení běhu promlčecí doby, který nebyl uplatněn již před soudem prvního stupně, by však byl nepřípustným novem podle § 205a OSŘ.*“⁹¹

Naopak na podporu uplatnění i v odvolacím řízení vyzdvihuje Mikulcová rozsudek NS ze dne 27.5.2008, sp. zn. 32 Cdo 4291/2007, který je v této věci velice

---

⁹¹ BUREŠOVÁ, Simona a Hynek, ZOUBEK. *Uplatnění námitky promlčení v odvolacím řízení.* Soudní rozhledy, 2005, č. 5.

relevantní. V zásadě rozsudek rekapituluje už výše probrané, co se týče systému neúplné apelace a možnosti přihlídnutí k námitce promlčení v rámci odvolacího řízení jen v případě její důvodnosti, tedy bez možnosti přikládání dalších nových důkazů.

Ve svém příspěvku odpovídá na důležitou otázku: Jak se vůbec může bránit žalobce, proti kterému byla vznesena námitka promlčení až v odvolacím řízení, když bychom brali v úvahu zákaz uplatňování nových skutečností? Obrana by byla pro žalobce značně ztížena, pokud by pohotově už před soudem prvního stupně neuvedl skutečnosti, jež promlčení nároku vylučují. Již v prvním řízení by tak musel předpokládat, že by žalovaný s podnětem, že jde o promlčení mohl teoreticky kdykoliv přijít, a to tedy i v odvolacím řízení. Pro všechny případy by se tímto konáním - předložením všech vyvracejících a na první pohled vlastně i nadbytečných důkazů - do budoucna pojistil. Mikulcová proto tento přístup považuje za absurdní.⁹²

Není možné, aby žalobci bylo prakticky upřena odpověď a vyjádření se k vznesené námitce promlčení. Zmiňovaný dotčený rozsudek NS 32 Cdo 4291/2007 proto doplňuje: „*Bylo by v rozporu s právem na spravedlivý proces odepřít protistraně právo na uplatnění skutečností – promlčení vylučujících. Dokud totiž námitka k promlčení nebyla vznesena, neměla druhá strana důvod a ostatně ani oprávnění tvrdit skutečnosti, vylučující promlčení, a navrhopvat k nim důkazy.*“⁹³

Právní postavení žalovaného, jenž by chtěl námitku promlčení uplatnit až v opravném řízení, ať už z důvodu jeho vlastní chyby v opomenutí či z důvodu účelového jednání, je tak oslabeno a svým způsobem vyrovnáno. Žalovaný, jak již bylo řečeno, má právo námitku promlčení uplatnit před odvolacím soudem, ale nesmí s ní pojit žádné novoty. Musí být ale připraven a předpokládat i možnost, že není zaručena jeho úspěšnost v takové míře, v jaké mohla být, kdyby se rozhodl promlčení namítnout již v prvním stupni. Žalobce se totiž může proti námitce bránit skutečnostmi, jež promlčení vyloučí. Mohou jimi být uznání dluhu, předchozí uplatnění nároku v jiném, například adhezním řízení či v neposlední řadě, jak uvádí Mikulcová a vyplývá z § 213 odst. 5 ve spojení s §211a OSŘ, „*tvrzení žalobce nebude soudem nikterak přezkoumáváno, rozebíráno a prokazováno, takže i pokud*

---

⁹² MIKULCOVÁ, Lenka. *Námitka promlčení v odvolacím řízení – další dějství*. Právní rozhledy, 2008, č. 21.

⁹³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.5.2008, sp. zn. 32 Cdo 4291/2007.

by skutečnosti žalobcem namítané nebyly při řádném posouzení způsobilé promlčení vyloučit, žalobce se svou obranou uspěje.“.⁹⁴

Ztotožňuji se s názorem Mikulcové, když označuje dovolávání se promlčení v odvolacích řízeních jako „*čistě účelové a mnohdy šikanózní vůči žalobcům*“.⁹⁵ Samozřejmě, že tomu tak nebude vždy, ale osoba, jež si svá práva náležitě hlídá, již musí mít o promlčení ponětí u soudu v prvním stupni.

Po pravomocném rozsudku už není možnost námitku promlčení poprvé vznést. Před dovolacím soudem nevyvolá žádných výsledků, kdy i v souladu s ustanovením § 241a odst. 6 OSŘ není možné uplatnění nových skutečností či jiných důkazů.

2.3.2. Uplatnění mimo soud

Vznesení námitky promlčení před soudem je klasickým pojetím a postupem, jež je možný vyložit z ustanovení § 610 odst. 1 OZ. Takto se koncepce ztráty vynutitelnosti a oslabení práva traduje a je i tak u nás vyučována. Nepochybovali bychom proto, že tomu tak není či že tomu může být i jinak. Ale je to opravdu jen jediná možnost, jak způsobit účinky promlčení? Co když dlužník, ještě před zahájením řízení u nalézacího soudu, věřiteli namítne, že je jeho dluh promlčený, a tak se rozhodl mu neplnit? Mělo by pak nějaké konsekvence, respektive nastaly by zamýšlené následky promlčení i pokud bychom adresovali věřiteli námitku mimosoudně?

Mezi teoretiky nepanuje v možnosti relevantního uplatnění jednotná shoda. Jak názory pro tak i proti mimosoudnímu namítnutí promlčeného práva, mají své příznivce.

Podle Knappa se promlčení může dlužník dovolat samozřejmě před soudem, kdy má tedy námitka charakter procesního právního úkonu. Kromě tohoto ale jasně uvádí, že obdobně může učinit i mimosoudně. Pokud by takovým způsobem dal dlužník věřiteli najevo, že odmítá plnit závazek z povahy promlčeného práva, může se poté při nastalém soudním jednání dovolávat nevymahatelnosti s ohledem na již dřívější namítnutí této skutečnosti věřiteli. Další

---

⁹⁴ MIKULCOVÁ, Lenka. *Námitka promlčení v odvolacím řízení – další dějství*. Právní rozhledy, 2008, č. 21.

⁹⁵ Taktéž tam.

alternatívou, jež zmiňuje, je procesní situace, kdy se dlužník již mimosoudně promlčení dovolával, nýbrž to u soudu jako obranu nepoužije. Soud by takovouto skutečnost však následně svou činností sám zjistil. Knapp se poté táže: „*zda by k tomu soud v souladu s požadavkem zjišťování objektivní pravdy mohl či byl povinen přihlédnout.*“ Sám si na ni také okamžitě záporně odpovídá a argumentuje vlastně tím, že namítnout promlčení je právo, tedy nikoliv povinnost. Je pak na dlužníkovi, zda tuto skutečnost chce soudu oznámit. Neuvede-li ji, nastane stav jako kdyby se vzdal práva namítnout u soudu promlčení. Pravděpodobně se tak dlužník rozmyslel a konkludentně se vzdává své obrany.⁹⁶

Rovněž tak o možnosti uplatnění *extra iudicium* hovoří i Brim. Uvádí, že je námitka promlčení hmotněprávní jednání a nevidí důvod, proč by takový způsob použití a projevení vůle neměl vyvolat právní účinky. „*Myšlenka, dle níž lze námitku promlčení uplatnit pouze v rámci procesu, vyvolává z praktických důvodů nutnost vytvořit separátní hmotněprávní oprávnění dlužníka mimoprocesně odepřít plnění na promlčené právo.*“ Tím by dovolávání se promlčení ale bylo zbytečně zdvojováno. Svůj pohled Brim dále opírá zejména o rakouskou, švýcarskou a německou právní nauku.⁹⁷

V rámci německé právní vědy je právě traktováno, že se obranou proti promlčení rozumí námitka promlčení vnesena před soudem, stejně tak jako se jí rozumí situace, kdy následně u soudu vyplyne z vyjádření stran, že se dlužník dovolal již mimosoudně.⁹⁸ Jelikož v řízení účinky promlčení vyvolává právě jeho dovolání se, musí se soud zajisté dozvědět o tom, že tak bylo mimosoudně opravdu učiněno.⁹⁹

Luby se k této materii vyjadřuje obdobně, tedy možnosti uskutečnění této námitky před soudem, anebo také ve formě mimosoudní.¹⁰⁰

Včasným nevykonáním práva v určité promlčecí době ze strany oprávněného, získává povinný nové oprávnění - opětovně důraz na to, že jde o oprávnění nikoliv povinnost. Tak v monografii o promlčení popisují Švestka,

---

⁹⁶ KNAPP, Viktor. *Splnění závazků a jiné způsoby jejich zániku*. [1. vyd.]. Praha: Nakl. Československé akademie věd, 1955, 299-300s.

⁹⁷ LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2022, 1956s. marg. č. 8.

⁹⁸ BAMBERGER, H.G., ROTH, H. *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch*. Díl 1. München: C.H.Beck, 2003, § 214, marg. č. 2.

⁹⁹ LARENZ, K. *Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Rechts*. 7. vydání. München: C.H.Beck, 1989, 250s.

¹⁰⁰ LUBY, Štefan. *Občianskoprávny nárok*. In BLAHO, Peter, LAZAR, Jan, RYBÁRIK, Karol, VRZGULOVÁ, Kveta. *Výber z diela a myšlienok*. Bratislava: IURA EDITION, 1998. 310s. ISBN 80-88715-31-8.

Češka, Chyský následek první fáze promlčení a rozvíjí dál podstatu vzniklého oprávnění. Vidí ji v tom, že „*povinný subjekt může při vykonání práva oprávněným subjektem mimo příslušný orgán (např. při mimosoudním uplatnění) požadované plnění oprávněně odmítnout s poukazem na promlčení práva. Při výkonu práva před příslušným orgánem (např. před soudcem, rozhodci, administrativním orgánem atp.) pak povinný subjekt může s úspěchem namítat promlčení a tak zbavit promlčené právo nároku.*“¹⁰¹ Názorově se tak shodují s Knappem, když mimo jiné mluví o možnosti odmítnutí i mezi stranami právního vztahu ještě před zahájením sporu u státního orgánu. V případě, že by i přesto podal věřitel žalobu k zahájení řízení před soudem, může právě tak dlužník bez větších překážek namítat již předešlé mimoprocenší uplatnění. Věřiteli, dle mého mínění, ale mohlo být více než jasné po mimosoudním přednesu vůči němu, že dlužník námitku promlčení u soudu zcela uplatní. Mohl se tak vyhnout zbytečným řešením komplikovaných soudních sporů.

Pulkrábek řeší tuto spornou otázku mimosoudního uplatnění ještě jiným způsobem, a to v porovnání s námitkou relativní neplatnosti, kterou uplatnit mimo soudní spor lze. Námitku promlčení k ní dále přirovnává a dodává, že se ustanovení § 586 odst. 1 a § 588 OZ vůči § 610 odst. 1 OZ v základu svým smyslem neliší.¹⁰²

Jak je vidno, o mimosoudním uplatnění námitky relativní neplatnosti se zmiňuje několik komentátorů jako například Beran¹⁰³ nebo taktéž Handlar, který poukazuje na již nastolené konstantní závěry soudů v této věci, jež právě zmíněné umožňují.¹⁰⁴ „*K tomu, aby nastaly účinky tzv. relativní neplatnosti, zákon - jak dovedla již ustálená judikatura soudů - nestanoví žádnou formu; proto tak lze učinit jakýmkoliv způsobem. Lze tak učinit žalobou (vzájemnou žalobou) podanou u soudu nebo námitkou v rámci obrany proti uplatněnému právu (nároku) v řízení před soudem; postačuje, aby oprávněná osoba uplatnila tzv. relativní neplatnost právního úkonu i mimosoudně.*“¹⁰⁵ Tato právní věta byla několikrát použita i

---

¹⁰¹ ŠVESTKA, Jiří, Zdeněk ČEŠKA a Jiří CHYSKÝ. *Promlčení a prekluze v čs. právním řádu*. Praha: Orbis, 1967, 66-67s.

¹⁰² ŠÍNOVÁ, Renáta, HAMULÁKOVÁ, Klára a kol. *Civilní proces: Obecná část a sporné řízení*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020. 122s. ISBN 978-80-7400-787-3.

¹⁰³ PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, § 586, marg. č. 8.

¹⁰⁴ LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2022, 1887s. marg. č. 26.

¹⁰⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20.1.2009, sp. zn. 30 Cdo 2940/2007.

v jiných rozsudcích NS novějšího data, z čehož implicitně vyplývá stále její aktuálnost.¹⁰⁶

Konzistentní judikaturu NS, jež je tedy stále aktuální, zdůrazňuji zejména kvůli rozporujícím názorům a diskusím, které vznikly po přijetí OZ. V souvislosti s relativní neplatností totiž ObčZ v § 40a mluvil o možnosti „dovolání se“, kdežto OZ pak nezachoval stejné pojmosloví a namísto toho používá v § 586 odst. 1 „vznést námitku“. Z toho někteří dovozovali, že ono namítnutí relativní neplatnosti je možné jen v řízení před soudem. Čech vysvětluje iracionalitu těchto tvrzení, když „každý, kdo by se neplatnosti zamýšlel dovolat, by tak ve stanovené promlčecí lhůtě musel podat žalobu k soudu, typicky na určení, když na plnění by logicky nebylo co žalovat; žalobce by žaloval právě proto, aby plnit nemusel.“¹⁰⁷ Stejně jako Tégel a Weinhold¹⁰⁸, pak i Čech kritizuje pohled Zuklínové, která dovozuje procesní povahu námitky relativní neplatnosti a tedy její nemožnost mimosoudního uplatnění.¹⁰⁹ Dále Čech rozvíjí myšlenku tak, že nevidí ani záměr zákonodárce upravit problematiku tímto způsobem. Argumentuje, že tak diskutovaný výraz „námitka“ používá zákon i pro čistě hmotněprávní jednání jako jsou ku příkladu námitky dlužníka vůči postupníkovi § 1884 odst. 1 OZ a nelze z něj opodstatněně vykládat jakékoliv závěry nemožnosti použití jinak než pouze v procesu, přičemž takový výklad by mohl znamenat neuznání principu autonomie vůle.¹¹⁰

Stojí za povšimnutí, že taktéž Tégel s Weinholdem dávají pojmy „dovolání se“ a „vznesení námitky“ v probíraných ustanoveních ObčZ a OZ na stejnou roveň, mající stejný význam. Zdůrazňují, že jde o „*hmotněprávní námitku, resp. hmotněprávní jednostranné právní jednání, které je adresované druhé straně.*“ V procesu jí pak lze uplatnit s ohledem na § 41 odst. 3 OSŘ. „*Z procesního hlediska*

---

¹⁰⁶ Z novějších rozhodnutí tak srov. rozsudek NS sp.zn. 22 Cdo 1765/2018 ze dne 7.8.2018, rozsudek NS sp.zn. 24 Cdo 2589/2019 ze dne 27.9.2019 atd.

¹⁰⁷ ČECH, Petr. *Jak relativní je neplatnost v novém občanském zákoníku?* In: www.glatzova.com [online] prosinec 2014 [cit. 2.3.2023]. Dostupné z: <https://www.glatzova.com/files/download/glatzova-newsletter-legal-news-jak-relativni-je-neplatnost-v-novem-obcanskem-zakoniku.pdf>

¹⁰⁸ MELZER, Filip a Petr TÉGL. *Občanský zákoník: velký komentář*. Svazek III, § 419-654 a související společná a přechodná ustanovení. Praha: Leges, 2014. Komentátor. 895s. marg. č. 8. ISBN 978-80-7502-003-1.

¹⁰⁹ K tomu viz ZUKLÍNOVÁ, M. in DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. *Občanské právo hmotné*. Svazek 1. Díl první: Obecná část, Wolters Kluwer, Praha, 2013, str. 189., shodně taktéž ZUKLÍNOVÁ, M. *Právní jednání podle občanského zákoníku č. 89/2012 Sb.*, 2. vydání. Praha: Linde, 2013, str. 152.

¹¹⁰ ČECH, Petr. *Jak relativní je neplatnost v novém občanském zákoníku?* In: www.glatzova.com [online] prosinec 2014 [cit. 2.3.2023]. Dostupné z: <https://www.glatzova.com/files/download/glatzova-newsletter-legal-news-jak-relativni-je-neplatnost-v-novem-obcanskem-zakoniku.pdf>

*je tedy námitka skutečnosti, kterou je třeba prokázat. Důkaz o tom, že tato námitka byla vznesena, může poskytnout i ta strana, která sama není oprávněna námitku vznést.*¹¹¹

Výklad o námitce relativní neplatnosti jsem pojala jako přínosný při srovnávání s rozebíraným namítnutím promlčení a zamyšlením se nad tím, že zmíněné by mohlo mimo jiné nahrávat i ve prospěch mimosoudního užití námitky promlčení.

Na ustanovení § 610 odst. 1 OZ ohledně „namítnutí promlčení“ by se totiž mohli vztáhnout následující závěry. Toto pojmosloví nemusí nutně znamenat pouze procesní uplatňování, nýbrž zákonodárce tím upravuje konkrétní situaci v řízení, kdy chce dlužníkovi přenechat rozhodnutí, zda-li i po tak dlouhé době, kdy věřitel nechal své právo „ležet ladem“, mu bude i tak chtít poskytnout plnění. Viz základní účel promlčení, jež chrání v první řadě dlužníka. Z toho pramení nemožnost dovození, že namítnutím se rozumí a je myšleno jen a pouze to soudní.

U relativní neplatnosti postačí pokud se subjekt v pozici namítajícího dovolá pomocí adresovaného hmotněprávního úkonu a poté se v okamžiku jejího doručení druhé straně prosadí neplatnost ex tunc. „*V případném sporu soud tuto skutečnost přezkoumal, i jako předběžnou otázku, a k případné neplatnosti přihlédl.*“¹¹²

Vezměme v úvahu, že by se dlužník dovolal promlčení mimo soud, věřitel by však tento fakt nepřijmul a nehodlal se svého práva vzdát. Bylo by poté možné při nastalém soudním řízení sdělit tuto skutečnost, aby soud posoudil promlčení jako předběžnou otázku? Když by nejdříve vyřešil tuto, a v případě toho, že by došel ke kladné odpovědi, tedy že se právo promlčelo, nemusel by řešit dále uplatňované právo. Mohlo by se tak dospět k celkovému ulehčení soudům, jelikož věřitel, kterému se dlužník dovolal promlčení, by nepodával zbytečnou žalobu, jež by vedla pravděpodobně k neúspěchu. V případě, že by ji i přesto podal, soud by mohl po dospění závěru v předběžné otázce, věc vyřešit rychleji.

---

¹¹¹ MELZER, Filip a Petr TĚGL. *Občanský zákoník: velký komentář*. Svazek III, § 419-654 a související společná a přechodná ustanovení. Praha: Leges, 2014. Komentátor. 776s. ISBN 978-80-7502-003-1.

¹¹² ČECH, Petr. *Jak relativní je neplatnost v novém občanském zákoníku?* In: www.glatzova.com [online] prosinec 2014 [cit. 2.3.2023]. Dostupné z: <https://www.glatzova.com/files/download/glatzova-newsletter-legal-news-jak-relativni-je-neplatnost-v-novem-obcanskem-zakoniku.pdf>

Následující část této kapitoly se budu věnovat názorům oponentů mimosoudního namítání. Proti výše učiněným závěrům tedy stojí Svoboda, kdy konstatuje, že námitka promlčení je procesní právní jednání. Namítnutí zdůrazňuje procesní aspekt promlčení a uvádí tudíž nemožnost takového uplatnění jinak než v probíhajícím soudním řízení. Odlišuje námitku promlčení v tomto smyslu od námítky započtení, u níž tedy implicitně dává najevo, že ji mimosoudně využít lze.¹¹³ Dále svůj komentář ale už nikterak obsírněji nezdůvodňuje. Ovšem na Svobodu v tomto odkazuje i Bodečková a říká, že OZ nazývá návrh dlužníka, kterým chce promlčení práva prokázat, jako „námitka promlčení“ Z toho vyvozuje, že má charakter procesního úkonu s hmotněprávními důsledky a vykonání je možné pouze u orgánu veřejné moci. Nepřiklání se tak k výše uvedenému chápání pojmu de facto jako synonym.¹¹⁴

Mezi další oponenty patří například Tégl a Weinhold. Komentují, že při mimosoudním uplatněním práva se o námitku promlčení ve světle § 610 odst. 1 věty druhé OZ jednat nebude. „*Taková námitka nemůže mít za následek zánik nároku jakožto složky subjektivního práva věřitele.*“ Poukazují dále na to, že půjde o odlišující znak oproti námitce relativní neplatnosti, jež se dle nich zpravidla uplatňuje spíše mimosoudně.

„*Odmítnutí plnění může být učiněno jak mimosoudně (např. v reakci na předžalobní upomínku věřitele s žádostí o splnění), tak i v rámci soudního řízení o přiznání promlčeného práva. Mimosoudní odmítnutí plnění však nezpůsobuje zánik nároku.*“ Námitka promlčení vyvolá podle nich právní účinky pouze pokud ji namítne dlužník v pozici žalovaného před soudem, pouze ta způsobí zánik nároku.¹¹⁵

Weinhold své stanovisko nadto rozvíjí v monografickém díle o promlčení a prekluzi. Vznesení námítky v nalézacím řízení je dle něj podmínkou pro soud, aby vůbec ke vznesené skutečnosti uplynutí času mohl přihlídnout. Považuje jej za „*procesní úkon adresovaný soudu, nikoliv tedy věřiteli či jinému účastníku řízení.*“ V případě mimosoudního řešení sporu by tomu tak nebylo, námitka promlčení by

---

¹¹³ ŠVESTKA, Jiří, DVORČÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654). [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-1]. § 610. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹¹⁴ PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, § 610, marg. č. 1.

¹¹⁵ MELZER, Filip a Petr TĚGL. *Občanský zákoník: velký komentář*. Svazek III, § 419-654 a související společná a přechodná ustanovení. Praha: Leges, 2014. Komentátor. 895s. ISBN 978-80-7502-003-1.

zasáhla pouze věřitele. Při soudním řízení musí promlčení namítnout znovu. Dodává, že je však nezbytností, aby se o jednání dozvěděl i věřitel a byl u úkonu přítomen, jinak požadované účinky nelze vyvolat.¹¹⁶

2.4. Oprávněný subjekt pro vznesení

Kdo může oprávněním námitky vůbec disponovat? Nejčastějším případem, kdo se dovolává námitkou promlčení práva, je jednoznačně povinný neboli sám dlužník, jak doslovně vyplývá z § 610 odst. 1 OZ. Avšak jen ten, jak by se zdálo, nemusí být jediný, kdo jí může namítat. Vedle něj přísluší toto právo i jiným subjektům. Účinným bude bezpochyby vznesení zástupcem povinného, ať zákonným či smluvním na základě plné moci. Obdobně jím můžeme shledat i právního nástupce, a to jak v případě singulární, tak univerzální sukcese.

Dalším subjektem je vedlejší účastník. Ten si v řízení nečiní nárok na právo, ale je do případu zainteresovaný na základě svého zájmu na výsledku daného řízení. Konkrétně v případě námitky promlčení jím bude právní zájem na straně dlužníka. Možnost vedlejšího účastníka jako subjektu oprávněného pro vznesení námitky nenajdeme inkorporovanou nikde v zákoně, nýbrž jí judikoval až NS, když označil za nepravdivé tvrzení, že „námitka promlčení vznesená vedleším účastníkem na straně žalovaných nemá účinky vůči žalovaným jako hlavním účastníkům.“ Za další uvedl: „Vedlejší účastník je v řízení zásadně oprávněn ke všem úkonům (s výjimkou dispozice s řízením a s jeho předmětem), k nimž je oprávněn hlavní účastník, a tyto úkony činí právě ve prospěch (a s účinky pro) hlavního účastníka, jehož ve sporu podporuje.“ Uplatnění námitky promlčení je tak dle NS jedna z obran proti žalobě, kterou má v dispozici rovněž i účastník vedlejší v souladu s ustanovením § 93 odst. 3 OSŘ.¹¹⁷

V neposlední řadě může námitku vznést ručitel dluhu hlavního, tak i svého akcesorického dluhu a konečně je přiznána i zástavnímu dlužníku.

Zajisté může nastat i situace již zmíněné plurality subjektů, respektive v tomto výkladu situace, kdy na straně povinného bude více subjektů. To, jaký bude mít dále účinek vznesení námitky promlčení na ostatní povinné subjekty jedním z nich, se odvíjí od skutečnosti, o jaký druh plnění jde. V případě nedělitelného plnění může kdokoliv ze spoludlužníků sám namítnout uběhlé promlčení a jednání

---

¹¹⁶ WEINHOLD, Daniel. *Promlčení a prekluze v soukromém právu*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Právní praxe. 17s. ISBN 978-80-7400-576-3.

¹¹⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19.2.2009, sp.zn. 25 Cdo 539/2008.

by mělo bez dalšího vliv i na ostatní. A contrario u dělitelného plnění je každý z dlužníků odpovědný sám za sebe a za svoje dlužné plnění. Vztah každého z nich se posuzuje zvlášť, stejně tak námitka, pokud by byla využita. Spoludlužník by tak námitkou promlčel izolovaně pouze svou dílčí část. Stejný účinek in personam, tedy jen pro namítající osobu, by mělo vznesení námítky u plnění solidárního.¹¹⁸

2.4.1. Vzdání se práva námítky promlčení

Pokud bychom pro zpřesnění výkladu začali u předcházející úpravy ObčZ z roku 1964, ctilo se obecného zákazu vzdání se práv, jež mají vzniknout teprve až v budoucnu. Pokud někdo tak o svém právu prohlásil, nepřihlíželo se k tomu, prohlášení bylo neplatné. Stejně tak tomu bylo i u práva namítnout promlčení a vzdání se ho dříve než by došlo ke konci běhu promlčecí lhůty.

A contrario, v OZ nalezneme princip možnosti vzdání se práv vznikajících až v budoucnu. Takový princip má v některých případech se zvláštním důvodem svá limitní ustanovení. V tomto smyslu se pak nelze vzdát konkrétních práv, jež v OZ nalezneme ku příkladu v § 1315 či § 2000 odst. 2. Mimo jiné tak platí i pro námitku promlčení a § 610 odst. 1 větu druhou. Ten explicitně uvádí, že se k vzdání takového práva nepřihlíží – považovalo by se za jednání zdánlivé, které nevyvolá nakonec žádné právní následky.

Omezení pro vzdání se promlčecí námítky má i svou odůvodněnou podstatu. Pokud by zde totiž takový zákaz neexistoval, byla by narušena ustanovení o zákonem dané maximální délce promlčecí lhůty. Jak komentují Tégl společně s Weinholdem „*umožněním vzdáním se námítky promlčení by fakticky došlo ke sjednání promlčecí lhůty v nekonečné délce*“.

Dlužník se může fakticky vzdát námítky až poté, co uběhne promlčecí lhůta, a to tedy až ve chvíli, kdy může promlčení namítnou poprvé. Pak se jedná o platné právní jednání. Způsobů vzdání se je hned několik. Zaprvé se jí může jistě vzdát jednostranně mlčky jejím pouhým nevyužitím u soudu, a to i když by o svém právu namítnout promlčení věděl. Pouze by jí nehodlal uplatnit. Neuplatnění opět vyplývá z koncepčního pojetí, že je námitka právem, tedy nikoliv povinností. Zadruhé může výslovně vyřknout před soudem (či adresovat jen věřiteli), že se svého práva vzdává. Znovu zde platí nepředepsaná forma – může tak být činěno i v podobě

---

¹¹⁸ MELZER, Filip a Petr TÉGL. *Občanský zákoník: velký komentář*. Svazek III, § 419-654 a související společná a přechodná ustanovení. Praha: Leges, 2014. Komentátor. 898-899s. ISBN 978-80-7502-003-1.

písemné. Dalším eventuálním východiskem je uzavření dohody povinného a oprávněného, kdy se na nevyužití námitky promlčení vzájemně domluví. Vzdáním se rozumí i dobrovolné splnění onoho závazku.

Dalším aspektem učinění výroku o vzdání se námitky před soudem je, že ho nelze vzít jednostranným prohlášením nazpět. To by bylo možné jen za podmínky výslovného souhlasu oprávněného věřitele. Myslím, že je tato situace na straně věřitele ale dosti nepravděpodobná, jelikož by tímto svolením sám sobě způsobil možnost zániku svého nároku, když by následně dlužník námitku vznesl a vyvolal tím následky promlčení. Jinak řečeno, by si věřitel odepřel šanci, aby mu soud úspěšně přiznal žalované právo. Dlužník by si tak vždy měl řádně rozmyslet, zda se námitky vzdá, neboť poté již záleží pouze na věřiteli a jeho vyžadovaném souhlasu. Věřitel samozřejmě chrání primárně svá práva, svolením by je poškodil.¹¹⁹

2.4.2. Zpětvzetí námitky promlčení

K výše rozebírané problematice, zda lze vzít zpět výslovné vzdání se práva namítnout promlčení, mi vyvstala na mysli jiná podobná otázka. Může subjekt, který již promlčecí námitku vznesl, vzít takovýto úkon zpět? Je možné samotné zpětvzetí námitky promlčení, když si to namítající z jakéhokoliv důvodu rozmyslí? Otázka je do jisté míry sporná, pohledy se různí.

Tégl s Weinholdem v komentáři jasně udávají, že tak učinit nelze. Podle nich pokud je námitka již uplatněna, soud se jí zabývá, a je-li shledána platnou, přijme ji a žalobu zamítne.¹²⁰ Ve své monografii Weinhold přibližuje nemožnost zpětvzetí námitky, jelikož ta způsobuje ztrátu vynutitelnosti a tudíž oslabení práva, když dále říká, že takový účinek již nelze vrátit do původního stavu.¹²¹ „*Námitka promlčení je právním jednáním, která ze zákona a jednou provždy způsobí nemožnost přiznání promlčeného práva soudem (§ 610 odst. 1 věta první). Proto ji žalovaný (dlužník) nemůže vzít zpět*“, jak přispívá ke stejné doktríně i Svoboda.¹²²

---

¹¹⁹ MELZER, Filip a Petr TÉGL. *Občanský zákoník: velký komentář*. Svazek III, § 419-654 a související společná a přechodná ustanovení. Praha: Leges, 2014. Komentátor. 901-902s. ISBN 978-80-7502-003-1.

¹²⁰ Tamtéž, 899s.

¹²¹ WEINHOLD, Daniel. *Promlčení a prekluze v soukromém právu*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Právní praxe. 56s. ISBN 978-80-7400-576-3.

¹²² ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-1]. § 610. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

Tento proud závěrů by odpovídal zásadě *factum infectum fieri nequit*, tak jak konstatoval i NS v usnesení 33 Cdo 3273/2011: „V procesním právu platí pro procesní úkony současně zásada „co se stalo, nelze odestát“. Tedy jinými slovy, učiněné procesní úkony nelze v zásadě vzít zpět, tedy odstranit jejich nastalé procesní účinky na trvání a obsah procesněprávního vztahu, pokud to právní úprava výslovně nepřipouští (jako je např. u zpětvzetí žaloby, zpětvzetí odvolání apod.).“¹²³

Svoboda ještě pro ucelenost problematiky dodává, že i pokud by žalobce vzal podanou žalobu zpět až po dlužníkem uplatněné promlčecí námitce a následně by podal novou žalobu na to stejné plnění, soud bude přihlížet právě k dříve podané námitce, jež byla uskutečněna v téže věci v předchozím řízení. Proto by zpětvzetí žaloby v tomto smyslu nemělo žádný efekt, promlčení by se žalobce nevyhnul.¹²⁴

Naopak rozdílný názor nemožnosti zpětvzetí, ke kterému nahlížím skepticky, jsem našla při odůvodnění rozsudku NS ze dne 27.6.2006, sp. zn. 28 Cdo 2893/2005. Pokud namítající prohlásí, že chce své uplatněné právo námitky promlčení vzít zpět v průběhu pravomocně neskončeného řízení a nestojí si za jejím vznesením, má soud takovou situaci vzít v potaz. Dle NS „není proto rozumného důvodu nereagovat na tento úkon žalovaného a přejít jej (...)“.¹²⁵

Zákonodárce deklaruje dlužníkovi možnost námitky promlčení, stejně tak jako mu ponechává druhou možnost promlčený dluh nadále splnit. Je jen v jeho dispozici jak s tímto naloží. Takovým způsobem argumentuje dále Brim a podporuje tak rovněž názor opačný - možnost zpětvzetí. Říká, že zde nenachází důvod odeprít dlužníkovi právo odvolat promlčení a způsobit tím vlastně sám sobě ve věci neúspěch. Poukazuje na rakouskou právní nauku, kde odvolání námitky promlčení možné je.¹²⁶

2.4.3. Promlčení námitky promlčení

Počátek námitky promlčení není tak složité označit. Vzniká již marným uběhnutím promlčecí lhůty, kdy se toto oprávnění pro dlužníka teoreticky zformuje. Pokud bychom ale měli vymezit nejzazší dobu, do kdy se může subjekt dovolat

¹²³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.10.2012, sp.zn. 33 Cdo 3273/2011.

¹²⁴ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654). [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-1]. § 610. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹²⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.6.2006, sp. zn. 28 Cdo 2893/2005.

¹²⁶ LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář. 2. vydání.* Praha: C.H.Beck, 2022, 1960s. marg. č. 23.

námítky promlčení a své právo tak uplatňovat, nedobrali bychom se zdárného výsledku. NS judikoval následující: „Právo uplatnit námitku promlčení se nepromlčuje.“¹²⁷ Subjekt vznášející námitku se tak nemusí obávat jejího propadnutí.

Jak už bylo v textu zmíněno, Svoboda říká, že NS judikoval a počítá s procesní podstatou námítky promlčení. Právo namítnout promlčení tak v souladu s názorem Svobody nelze promlčet, poněvadž se jedná o právo procesní.¹²⁸

K tomu bych chtěla dodat, že v případě existence promlčitelnosti dotyčného kreačního oprávnění - námítky promlčení - by ani nebyla mezi stranami zachována spravedlnost a proporcionalita. Věřitel může totiž podat žalobu, jakožto proti nesplněnému dluhu víceméně i po mnoha letech od promlčení práva. Pokud by se ale v návaznosti na to nemohl dlužník proti žalobě nikterak právními prostředky bránit, tzn. nenamítnout promlčení, a to z titulu promlčené námítky promlčení, neodpovídalo by to sledovanému účelu. Zrcadlí se tu tedy ochrana dlužníka před vystavením právní nejistotě a dlouhodobému časově neomezenému vymáhání práv, jelikož cílem je, aby dlužník mohl odepřít právo kdykoliv po promlčecí lhůtě.

2.5. Právní následky vznesení námítky

Výlučně v případě řádného platného vznesení námítky žalovaným, kdy soud následně zamítne žalobci žalobu, mohou vyplynout příslušné následky promlčení. Dá se konstatovat, že výsledek sporného řízení mezi stranami je závislý na uplatnění námítky promlčení. V této kapitole se budu následky podrobněji zabývat.

Ještě než přejdeme k samotnému jádru výkladu, zmíním stroze pro uchopení celé materie i druhou možnou variantu při namítání. Soud může kromě přihlídnutí k námitce, shledat namítnutí jako nedůvodné a nebude brát námitku na zřetel. Pak se zajisté nemůžeme bavit o žádných vyvolaných účincích. Nedůvodnost soud bez dalšího zdůvodní ve vydaném rozsudku. Kromě toho, že se namítnuté promlčení prokáže za nedůvodné například, protože se dlužník unáhlil a nespočítal si správně

---

¹²⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.11.2002, sp.zn. 29 Cdo 2860/2000. (argumentace však spočívala na nesprávném posouzení, že se jedná o právo nemajetkové)

¹²⁸ SVOBODA, Karel. *K právním úkonům s vlastnostmi na pomezí práva hmotného a procesního*. Časopis pro právní vědu a praxi. 2012, č.2.

promlčecí dobu, jež byla z různých důvodů stavěna, může soud taktéž nevyhovět námitce z důvodu zmíněného rozporu s dobrými mravy.

Primárním důsledkem řádně vznesené námítky promlčení je nemožnost soudu přiznat žalované právo žalobci, kdy v návaznosti na to je žaloba zamítnuta a žalobce vychází ze sporu jako neúspěšný. Z toho vyplývá ztráta vynutitelnosti, tedy nemožnost právo vymoci soudní cestou. Subjektivní právo věřitele i po takovém zamítavém rozsudku však trvá dál, nezaniká zcela, ale přetrvává ve formě naturální obligace. Proto pokud soud zamítá žalobu, nezamítá ji kvůli tomu, že by právo, respektive závazek dlužníka vůči věřiteli zanikl, ale zamítá kvůli nemožnosti uplatnění takového subjektivního práva. Důležitým aspektem je zeslabení práva, jež ztrácí nárokovou složku. Nelze ho nárokovat a vynutit jeho splnění prostřednictvím orgánu veřejné moci. Právní vztah mezi dlužníkem na straně jedné a věřitelem na straně druhé i poté stále existuje. Jeho podoba se ale změnila, když věřitel již nepožívá žádné právní ochrany a v případě dlužníka je jen na jeho uvážení a volbě, zda bude chtít závazek splnit. Splněním už se nerozumí dlužníková povinnost, nýbrž pouze povinnost naturální. I po zamítavém rozsudku může s ohledem na to dobrovolně plnit a dojde-li k tomu, nepůjde o plnění indebite.¹²⁹ Jak je patrné, následky mají charakter hmotněprávní i procesněprávní.

K účinkům námítky promlčení hovoří Švestka, Češka, Chyský, že nastávají *ex tunc*, tedy ode dne ukončení promlčecí lhůty, nikoli od chvíle učinění námítky.¹³⁰ Ke stejnému se hlásí například i Brim¹³¹, Luby¹³², anebo rovněž Svoboda¹³³. Opačně se pak projevují Tégl s Weinholdem, protože vidí konstitutivní účinky námítky - *ex nunc*, když mají za to, že přiznání zpětných účinků námitce promlčení by znamenalo, že „právo ztratilo nárok již okamžikem uplynutí promlčecí lhůty, což je ve zjevném

---

¹²⁹ ŠVESTKA, Jiří, Zdeněk ČEŠKA a Jiří CHYSKÝ. *Promlčení a prekluze v čs. právním řádu*. Praha: Orbis, 1967, 74-77s.

¹³⁰ Taktéž tam, 74s.

¹³¹ LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2022, 1943-1954s.

¹³² LUBY, Štefan. *Občianskoprávny nárok*. In BLAHO, Peter, LAZAR, Jan, RYBÁRIK, Karol, VRZGULOVÁ, Kveta. *Výber z diela a myšlienok*. Bratislava: IURA EDITION, 1998. 310s. ISBN 80-88715-31-8

¹³³ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-1]. § 609. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

*rozporu se základní koncepcí promlčení. (...) Z praktického pohledu však mezi oběma koncepcemi není rozdíl.*¹³⁴

Co se týče nároku, chápe ho Luby jako „vynutitelnost subjektivního práva státními orgány, případně výjimečně vlastní mocí oprávněného“, proto je tudíž nárok: „společensky a hospodářsky velmi závažnou stránkou subjektivního práva.“ Možnost vynutitelnosti pak bere jako podstatu nároku, tedy jeho vlastnost, která existuje už od samotného vzniku práva. Nárok nemá samostatné bytí, sám o sobě neexistuje.¹³⁵ U některých práv však není nárok přítomen už od jejich zrození. Jsou jimi naturální práva neboli též „morální práva“, která nejsou už od začátku žalovatelná. Tradičně se k nim řadí práva z titulu sázky § 2873 OZ, hry § 2881 OZ anebo losu § 2882 OZ.

Po úspěšném namítnutí promlčení je právo zbaveno nároku, a jak již bylo vysvětleno, přestává být soudně vynutitelné, či vynutitelné jinými prostředky proti vůli dlužníka. Bavíme se pak o právu nevybaveném nárokem. Výjimkou zániku nároku jednou provždy by bylo případné uznání dluhu dle § 653 odst. 1 OZ, kdy je možné uznat i takový dluh, proti kterému bylo promlčení v řízení úspěšně namítnuto. Tak by se právo stalo opětovně vybaveným.¹³⁶

Pro zdůraznění uvedu ještě usnesení NS, jež výstižně judikoval, že: „Podstatou promlčení skutečně není zánik práva, ale jeho závažné oslabení, protože nárok jakožto součást subjektivního práva se stává podmíněným – závisí na tom, zda se povinný subjekt promlčení dovolá. Pokud se tak stane, nárok oprávněného subjektu zaniká, právo se stává nevynutitelným (byť nezaniká a stále existuje) a soud (resp. jiný příslušný orgán) jej nemůže přiznat.“¹³⁷

O oslabeném právu pak teorie hovoří jako o naturální obligaci, již odpovídá naturální pohledávka. Takové závazky, i přesto že jejich neplnění již není nijak sankcionováno, lze na druhou stranu splnit dobrovolně. Nejde o plnění nedluhu, dluh tu přirozeně stále existuje. Dlužník se ale k realizaci vůbec nemusí mít, nemusí se o závazek vůbec starat a ani věřitel nemůže očekávat splnění takovéto naturální

---

¹³⁴ MELZER, Filip a Petr TĚGL. *Občanský zákoník: velký komentář*. Svazek III, § 419-654 a související společná a přechodná ustanovení. Praha: Leges, 2014. Komentátor. 900s. ISBN 978-80-7502-003-1.

¹³⁵ LUBY, Štefan. *Občianskoprávny nárok*. In BLAHO, Peter, LAZAR, Jan, RYBÁRIK, Karol, VRZGULOVÁ, Kveta. *Výber z diela a myšlienok*. Bratislava: IURA EDITION, 1998. 232-234s. ISBN 80-88715-31-8

¹³⁶ MELZER, Filip a Petr TĚGL. *Občanský zákoník: velký komentář*. Svazek III, § 419-654 a související společná a přechodná ustanovení. Praha: Leges, 2014. Komentátor. 901, 1072s. ISBN 978-80-7502-003-1.

¹³⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28.4.2009, sp. zn. 28 Cdo 1358/2008.

obligace. Když by se dlužník rozhodl přece jen věřiteli poté kdykoliv splnit, plní z právního důvodu a nemůže následně požadovat nazpět to, co bylo dáno. Je v zásadě lhostejné, co dlužníka vedlo k plnění i po předchozím účinném namítnutí promlčení u soudu. Dalo by se říci, že jde v tomto smyslu o věčnou obligaci, kdy může plnit například i po několika letech jeho dědic a stále tak bude plnění po právu. Knapp pak o tomto stavu říká, že teoreticky není vhodný, ba je i nežádoucí, i když v praxi mezi občany ničemu nevadí.¹³⁸

Ustanovení § 2991 odst. 1 OZ stanovuje, že pokud se někdo na úkor druhého obohatí, obohacení musí vydat zpět. Odstavec druhý pak podává demonstrativní výčet možného způsobu bezdůvodného obohacení. Jelikož právní důvod k plnění po úspěšně vznesené promlčecí námitce neopadl, nelze o bezdůvodném obohacení v tomto případě vůbec uvažovat. Poskytnuté plnění na promlčený dluh takové znaky nenaplňuje. Dlužník z tohoto důvodu nemůže a nemá nárok požadovat cokoli nazpět. Výjimkou by ale bylo, pakliže dlužník plnil na základě rozhodnutí soudu, které bylo později zrušeno. Právo na vrácení bezdůvodného obohacení by mu bylo v tomto přiznáno. To obdobné i v situaci dlužníkovy plnění promlčeného dluhu, k němuž by byl přiveden lstí, donucen pod nějakou hrozbou, zneužitím závislosti či by se jednalo o osobu plně nesvéprávnou podle § 2997 odst. 2 OZ.¹³⁹

---

¹³⁸ KNAPP, Viktor. *Splnění závazků a jiné způsoby jejich zániku*. [1. vyd.]. Praha: Nakl. Československé akademie věd, 1955, 300-304s.

¹³⁹ LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2022, 1953s. marg. č. 53-55.

3. Exkurs do anglického práva a Limitation of action

Dosavadní text se zaměřoval zejména na pojetí institutu promlčení podle české zákonné úpravy s několika málo odkazy na právní řády některých nám blízkých zemí kontinentální Evropy. S ohledem na historii a vývoj České republiky je samozřejmě nejbližší k naší právní nauce ta rakouská, jak taktéž shrnuje například důvodová zpráva k OZ.

Pro ozvláštnění práce si dovolím nahlédnout do jiného systému práva, a to do angloamerického. Jak je pro typy právních kultur příznačné, odlišují se mezi sebou různým způsobem tvorby práva, interpretací a aplikací právních norem. K různým právním otázkám tak mohou odlišné kultury přistupovat jinak i v závislosti mimo jiné na historii, tradicích, hodnotách nebo taktéž politickém systému.

Angloamerický systém právní kultury je význačný svou roztržitostí právní úpravy, kdy normy jsou v zásadě odvozeny z předchozích soudních rozhodnutí. Význačné uplatnění mají precedenty, kdy de facto soudci nalézají právo a u vyšších soudů je i právo vytvářeno. Velkou roli ve Velké Británii zauímají taktéž právní obyčeje. Do angloamerické právní kultury řadíme země jako jsou Spojené státy americké, Kanadu, Austrálii, Nový Zéland a právě Velkou Británii, o níž bude rozebráno dále. V souvislosti s promlčením tak poukážu na to, jak tento institut chápe anglická právní nauka.¹⁴⁰

Anglie tradičně, a v souvislosti se zcela jiným právním vývojem, pojímá promlčení za institut procesního práva, nikoli práva hmotného. V anglické nauce se pak vychází z odlišného pojetí ohledně předmětu promlčení. Marným uplynutím promlčecí lhůty nezaniká právo (respektive není oslabeno), ale následkem se rozumí nemožnost podání žaloby. Koncepce je stavěna na žalobním promlčení, jak naznačuje i její označení - *limitation of action*, když po promlčení již nemůže být soudu podána žaloba.¹⁴¹ Jde o převzetí koncepce z římskoprávního promlčení žalob, a to zejména z kodifikace Corpus iuris civilis. Samotný anglický název je převzat taktéž od Theodesia II. a Justiniána I.¹⁴²

---

¹⁴⁰ GERLOCH, Aleš. Teorie práva. 7. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. 116-117s. ISBN 978-80-7380-652-1.

¹⁴¹ ŠVESTKA, Jiří, Zdeněk ČEŠKA a Jiří CHYSKÝ. *Promlčení a prekluze v čs. právním řádu*. Praha: Orbis, 1967, 83s.

¹⁴² RABEL, Ernst. *The conflict of Laws: A comparative study*. Vol. 3. Ann Arbor: The University of Michigan Press, 1950. Dostupné z: https://repository.law.umich.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1008&context=michigan_legal_studies

Stěžejní úpravu promlčení ve Velké Británii bychom našli v předpise „*Limitation Act 1980*“. V něm je upraveno nejen promlčení občanskoprávní, ale i promlčení napříč jinými právními odvětvími, tedy zahrnuje například úpravu pro některé činy, jež jsou u nás chápány jako trestné činy.

Promlčecí lhůty v porovnání s tuzemským ustanovením § 629 OZ nejsou jednotného charakteru a záleží na typu nároku. Tak například u jednoduchých občanskoprávních deliktů (*torts*), se stanovuje šestiletá promlčecí lhůta a tudíž časový úsek pro možnost podání žaloby, který počíná běžet ode dne vzniku škody. Jako dalším příkladem je dvanáctiletá promlčecí lhůta pro podání žaloby na vrácení pozemku nebo získání nájemného. Dvanáctiletá lhůta platí i ohledně dědických nároků či pro žaloby na ochranu práv plynoucí z hypotečních úvěrů. Lhůta jednoho roku je pak ustanovena v případě pomluvy nebo urážky na cti. Limitační doby jsou tak velmi různorodé.¹⁴³

Po uplynutí takto specificky stanovených promlčecích lhůt není možnost dovolat se procesní soudní ochrany (*remedy*), což pramení z nemožnosti již pouhého podání žaloby jako podnětu pro soud. Rozdílem oproti kontinentální úpravě je oprávnění soudce, u některých vybraných práv, promlčecí lhůtu prodloužit. To je projevením zmíněného pojetí postavení soudce v anglickém právu, když ten právo nalézá a to pak působí erga omnes.

Počátek promlčecí lhůty určuje Limitation Act 1980 stejným způsobem jako OZ v českém právním řádu, tudíž lhůta počíná běžet vždy od okamžiku, kde je *actio nata*. Co se týče náhrady škody, odlišuje se dvojitý počátek. Byla-li porušena smluvní povinnost, lhůta se počítá ode dne porušení této povinnosti. Při porušení mimosmluvní povinnosti, běží objektivní promlčecí lhůta od okamžiku vzniku škody.¹⁴⁴

Anglické právo zná samozřejmě i stavení a přerušování promlčecích lhůt. Stavení promlčení pak připadá v úvahu třeba v případě nezpůsobilosti žalobce. Po písemném uznání práva či částečné platbě je pak možné promlčecí lhůtu přetrhnout, kdy následně začne plynout nová.¹⁴⁵

---

¹⁴³ Viz úplné znění Limitation Act 1980. Dostupné z: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1980/58>

¹⁴⁴ WEINHOLD, Daniel. *Promlčení a prekluze v soukromém právu*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Právní praxe. 32-33s. ISBN 978-80-7400-576-3.

¹⁴⁵ ŠVESTKA, Jiří, Zdeněk ČEŠKA a Jiří CHYSKÝ. *Promlčení a prekluze v čs. právním řádu*. Praha: Orbis, 1967, 212,230s.

Závěr

V diplomové práci jsem se zabývala promlčením, ale hlavně námitkou promlčení, kterou jako právo dlužníka zakotvuje OZ, předpis občanského práva hmotného. Závěrem lze konstatovat, že institut promlčení je v českém právním řádu velmi důležitým institutem, jenž má své pevné místo v různých oblastech práva.

Nejdříve jsem definovala samotné promlčení a popsala jeho dvě fáze tak, jak jsou od sebe běžně rozdělovány v odborné literatuře o promlčení, přičemž za první fázi je považován marně uplynutý čas, který sám bez dalšího žádných změn na subjektivním právu nepřináší. Dlužníkovi však v návaznosti na to vzniká právo námitky promlčení, jež je pro tuto práci stěžejní. V druhé fázi dlužník novým oprávněním disponuje a může ho v průběhu řízení ku svému prospěchu využít.

Následně byl vyložen účel promlčení, a to zejména pomocí výstižného judikátu ÚS. Je jím posílení právní jistoty v právních vztazích, které se dosahuje zejména časovým omezením poskytnuté soudní ochrany danému právu. Charakteristická je proporcionalita účelu pro obě dvě strany právního vztahu. Věřitel nemůže donekonečna vymáhat po dlužníkovi svá práva, zatímco dlužník s určitostí ví, že nemůže být zatížen věčně, právo po něm může být úspěšně vyžadováno pouze po smluvenou či zákonnou lhůtu. Zároveň je proto účelem také zamezení zneužívání práva na uplatnění nároků. Pokud by totiž neexistovala promlčecí lhůta, mohlo by dojít k tomu, že by někdo uplatňoval nárok, který vůbec neexistuje, nebo by se snažil vymáhat nárok, který byl již dříve vyrovnán. Po neúprosně dlouhém časovém úseku by však mohla nastat důkazní nouze a dlužník by se proti žalobě nemohl bránit. Dalo by se říci, že promlčení chrání před nespravedlivými a neopodstatněnými nároky a pomáhá udržovat kulturu odpovědnosti a zodpovědnosti.

Promlčení bylo následně vysvětleno ještě v historických souvislostech českého právního prostředí, když se tento institut řadí mezi tradiční již od dob římského práva. Větší důraz byl pak kladen na úpravu aktuálního občanského zákoníku.

Na předmětu promlčení jsem chtěla ukázat, že koncepce promlčení subjektivních práv není jediné možné pojetí promlčení. Proto jsem nastínila různé možnosti u jiných států Evropy, zejména u těch nám blízkým.

Konečným výkladem k promlčení byla promlčecí lhůta a její vymezení, včetně uplatňované zásady autonomie vůle stran. Zákonodárce ponechává na

stranách, aby si mezi sebou ujednali, ať už z jakéhokoliv důvodu, odlišnou délku promlčecí lhůty od té předem stanovené zákonem.

Druhá část diplomové práce se zabírala námitkou promlčení. Tento právní instrument je důležitým právě v obraně proti promlčení. Vysvětlila jsem, co námitka promlčení představuje, jaký je její vztah k dlužníkovi a jak s ní pracuje soud. Zaměřila jsem se i na požadavky na námitku, na její formulaci a obsah.

Kromě jiného jsem si u této části dala v úvodu za cíl zejména polemizovat nad právní povahou námitky promlčení a nad její možností uplatnění v rámci soudu a mimo něj. Provedenou komparací názorů právních teoretiků jsem se snažila poukázat na různé pohledy a shrnout možné závěry. Povaha námitky promlčení je velmi diskutabilní téma. Já jsem na tuto věc zaujala pohled námitky jako procesního úkonu z toho důvodu, že se opravdu činí před soudem, avšak s dvojitou funkcí. Námitka má totiž, jak bylo popsáno, následky hmotněprávní i procesněprávní. Míním, že by se však její povaha v budoucnu měla bezpochybně s větší určitostí vymezit, aby tak bylo vypořádání se s ní pro soudce v praxi jasnější a srozumitelnější a podmínky, například při adresování věřiteli, chápány jednotně. Jelikož zastávám tento názor, myslím, že její uplatnění před soudem je vlastně aktuálně jediné opravdu účinné vznesení, které vyvolá předpokládané následky.

Závěrečnou částí byl exkurz do anglického práva a pojmu Limitation of action, který již sám o sobě znázorňuje jiné pojetí promlčení. Nepromlčují se zde totiž subjektivní práva, ale promlčení podléhají samotné žaloby. Náhledem do této problematiky jsem tak došla k závěru, že po uběhnutí promlčecí lhůty v Anglii, již nelze požadovat po soudu žádnou ochranu. To je pro komparaci s naší právní úpravou promlčení velký rozdíl. Totiž i po marném uplynutí lhůty, může u nás dlužník podat žalobu k soudu. To stále zůstává jeho právem, poněvadž následky promlčení mohou nastat až poté, co se promlčení dlužník dovolá. Dále jsem se snažila poukázat na nejednotné pojetí promlčecích lhůt. Jsou velmi různorodé, a navíc dle mého názoru, není jejich zákonná úprava tak přehledná jako v našem právním řádu a působí zmatečně.

Na závěr je příhodné uvést, že je důležité mít o oprávnění vznést námitku promlčení alespoň nějaký přehled, abychom v souladu se zásadou vigilanti bus iura scripta sunt mohli svá práva chránit.

Resumé

This diploma thesis with its name “Objection of limitation“ deals with the institute of limitations and the related right to file an objection of limitation.

Statute of limitations is one of the indispensable institutes of private law as it is of fundamental importance for legal relations. The passage of time is particularly related to limitation. The expiration of a statutory or otherwise agreed limitation period has legally relevant consequences. Only during this specific period of time can the creditor successfully recover what is due to him in court. However, if he fails to do so, the debtor has a new right in the form of a statute of limitations objection, which may alter the creditor's right and thus give rise to interesting legal consequences.. A statute of limitations objection is both a right of the debtor and an opportunity to indicate to the court that the proceedings should be terminated and the action dismissed against the creditor.

The first part of the thesis defines the concept of limitation, which is important for a comprehensive understanding of the entire issue. In this chapter, the author defines the term limitation and focuses on the essence of its phases. The purpose of limitation is summarized, providing a reason for why the legislator regularly includes this institute in private law legislation. The author also provides an overview of the development of the legal regulation of limitation from Roman law to the current Czech Civil Code, including the limitation period, its beginning, duration, and course.

The core of the thesis focuses on the objection of limitation. In addition to a general interpretation, the author attempts to point out contentious and debatable issues regarding the nature of limitation and its application before and outside of court.

Because of its importance, the statute of limitations is included in most private law codes in European and non-European countries. The regulation is fundamentally understood in a similar way, although some characteristics may differ, as is the case with limitation in English legal doctrine. Therefore, the final chapter of the diploma thesis focuses on the distinct concept of prescription.

Seznam použitých pramenů

Odborná literatura, publikace, komentáře

BLAHO, Peter, LAZAR, Jan, RYBÁRIK, Karol, VRZGULOVÁ, Kveta. *Výber z diela a myšlienok*. Bratislava: IURA EDITION, 1998. ISBN 80-88715-31-8.

BUREŠOVÁ, Simona a Hynek, ZOUBEK. *Uplatnění námitky promlčení v odvolacím řízení*. Soudní rozhledy, 2005, č. 5.

ČERNÝ, Miroslav, Vladimír HALOUZKA. *Námitka promlčení a zneužití práva*. Právník, 1983, č. 10.

DVOŘÁK, Bohumil. *O žalobách na určení neplatnosti výpovědi*. Právní rozhledy. 2012, č. 18

DVOŘÁK, Bohumil. *Procesní úkony stran řízení*. Právní rozhledy. 2018, č.3.

DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-187-3.

DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I, II. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009.

ELIÁŠ, Karel. *K některým otázkám promlčení v soukromém právu*. Obchodněprávní revue. 2011, 3(9).

ELIÁŠ, Karel. *Návrh úpravy promlčení v osnově občanského zákoníku*. Bulletin advokacie, 2011, roč. 2011, č. 1-2.

FIALA, Josef a Milan KINDL. *Občanské právo hmotné*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-228-8.

GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 7. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. 116-117s. ISBN 978-80-7380-652-1.

HADAMČÍK, Lukáš. *K nepromlčitelnosti práva vypovědět závazek ve světle rozsudku Nejvyššího soudu*. Právní rozhledy, 2020, č. 17.

HANUŠ, Libor. *Je námitka promlčení způsobilá založit výkon práva v rozporu s dobrými mravy?* Právní rozhledy. 2003. č.3.

HENDRYCH, Dušan. *Právníký slovník*. 2. rozš. vyd. Praha: C.H. Beck, 2003. Beckovy odborné slovníky. ISBN 80-7179-740-5.

HURDÍK, Jan a Petr LAVICKÝ. *Systém zásad soukromého práva*. Brno: Masarykova univerzita, 2010.. ISBN 978-80-210-5063-1.

KNAPP, Viktor. *Splnění závazků a jiné způsoby jejich zániku*. [1. vyd.]. Praha: Nakl. Československé akademie věd, 1955.

- LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář. 2. vydání.* Praha: C.H.Beck, 2022
- MELZER, Filip a Petr TÉGL. *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek III, § 419-654 a související společná a přechodná ustanovení.* Praha: Leges, 2014. Komentátor. ISBN 978-80-7502-003-1.
- MIKULCOVÁ, Lenka. *Námitka promlčení v odvolacím řízení – další dějství.* Právní rozhledy, 2008, č. 21.
- NEZDAŘIL, Aleš. *Námitka promlčení v rozporu s dobrými mravy?* Právní rádce. 2008, č.3.
- PELIKÁNOVÁ, Irena. *Komentář k obchodnímu zákoníku. 3. díl, Obchodní závazkové vztahy, §56-260. 2. upr. vyd.* Praha: Linde, 1998. *Zákony – komentáře.* ISBN 80-7201-120-0.
- PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník. 2. vydání (1. aktualizace).* Praha: C. H. Beck, 2022
- PSUTKA, Jindřich, ed. *Pocta doc. JUDr. Janu Paulymu, CSc., k 70. narozeninám.* Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2022. ISBN 978-80-261-1082-8.
- RONOVSKÁ, Kateřina, Bohumil HAVEL a Petr LAVICKÝ. *Pocta prof. Janu Hurdíkovi k 70. narozeninám: základní otázky života, práva a vůbec...!* Brno: Masarykova univerzita, 2021. ISBN: 978-80-210-9937-1.
- SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád: komentář. 2. vydání.* V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-673-9.
- SVOBODA, Karel. *Námitka promlčení jako procesní institut.* 2012, č.8.
- SVOBODA, Karel. *K právním úkonům s vlastnostmi na pomezí práva hmotného a procesního.* Časopis pro právní vědu a praxi. 2012, č.2.
- ŠÍNOVÁ, Renáta, HAMULÁKOVÁ, Klára a kol. *Civilní proces: Obecná část a sporné řízení. 2. vydání.* Praha: C.H. Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-787-3.
- ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J.ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník I. § 1-459. Komentář. 2. vydání.* Praha: C.H.Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-108-6.
- ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654). [Systém ASPI].* Wolters Kluwer [cit. 2023-3-1]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
- ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK a Luboš TICHÝ. *Sborník statí z diskusních fór o rekodifikaci občanského práva: konaných 9.listopadu 2007 a 4. prosince 2007 na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze.* Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2008. ISBN 978-80-7357-394-2.
- ŠVESTKA, Jiří, Zdeněk ČEŠKA a Jiří CHYSKÝ. *Promlčení a prekluze v čs. právním řádu.* Praha: Orbis, 1967.

VAŠÍČEK, Milan, DVOŘÁČEK, Dan. „*Překvapivé právní hodnocení*“ ve světle zásady kontradiktornosti. Právní rozhledy, 2004, č.6., 221s.

WEINHOLD, Daniel. *Promlčení a prekluze v soukromém právu*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-576-3.

ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. 3.vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-714-6.

Internetové zdroje

Důvodová zpráva k NOZ. Dostupné online z:
<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

ČECH, Petr. *Jak relativní je neplatnost v novém občanském zákoníku?* In: www.glatzova.com [online] prosinec 2014 [cit. 2.3.2023]. Dostupné z: <https://www.glatzova.com/files/download/glatzova-newsletter-legal-news-jak-relativni-je-neplatnost-v-novem-obcanskem-zakoniku.pdf>

RABEL, Ernst. *The conflict of Laws: A comparative study*. Vol. 3. Ann Arbor: The University of Michigan Press, 1950. Dostupné z: https://repository.law.umich.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1008&context=michigan_legal_studies

ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Definice právního jednání podle (nového) občanského zákoníku I*. In: *Právní prostor* [online]. 20.4.2015 [citováno 1.3.2023]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/definice-pravniho-jednani-podle-noveho-obcanskeho-zakoniku>

ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Definice právního jednání podle (nového) občanského zákoníku II*. In: *Právní prostor* [online]. 27.4.2015 [citováno 28.2.2023]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/k-definice-pravniho-jednani-podle-noveho-obcanskeho-zakoniku-ii>

ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Právní jednání vůči nepřítomné osobě* In: *Právní prostor* [online]. 8.9.2015 [citováno 9.3.2023]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/rekodifikace/komentar-k-noz-pravni-jednani-vuci-nepritomne-osobe>

Právní předpisy

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Cizojazyčné

BAMBERGER, H.G., ROTH, H. *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch*. Díl 1. München: C.H.Beck, 2003.

LARENZ, K. *Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Rechts*. 7. vydání. München: C.H.Beck, 1989.

Limitation Act 1980. Dostupné z: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1980/58>

VON BAR, Christian, Eric CLIVE, Hans SCHULTE-NÖLKE (eds.). *Principles, definitions and model rules of European private law: Draft Common Frame of Reference (DCFR)*. Outline edition. Munich: selier.european law publishers. 2009. ISBN 978-3-86653-097-3

Judikatura

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 3.2.2000, sp. zn. III. ÚS 545/99.

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 3. 10. 2000, sp. zn. 15 Ca 346/2000.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28.11.2001, sp.zn. 25 Cdo 2905/99.

Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 4.7.2002, sp. zn. III. ÚS 21/02.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.11.2002, sp.zn. 29 Cdo 2860/2000.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29.10.2003, sp. zn. 32 Odo 879/2002.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 14.1.2004, sp. zn. 32 Odo 653/2003.

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 6.9.2005, sp. zn. I. ÚS 643/04.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.6.2006, sp. zn. 28 Cdo 2893/2005.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31.10.2007, sp.zn. 33 Odo 561/2006.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 5. 2008, sp. zn. 32 Cdo 4291/2007.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20.1.2009, sp. zn. 30 Cdo 2940/2007.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28.4.2009, sp. zn. 28 Cdo 1358/2008.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28.1.2011, sp. zn. 33 Cdo 2634/2008.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.10.2012, sp.zn. 33 Cdo 3273/2011.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28.2.2013, sp. zn. 33 Cdo 2863/2010.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 7.8.2018, sp. zn. 22 Cdo 1765/2018.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17.10.2018, sp. zn. 28 Cdo 3087/2018.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19.2.2009, sp.zn. 25 Cdo 539/2008.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.9.2019, sp.zn. 24 Cdo 2589/2019.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.11.2019, sp. zn.33 Cdo 3037/2019.

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 29.3.2021, sp.zn. IV. ÚS 2983/20.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25.10.2021, sp. zn. 28 Cdo 2749/2021.